

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH na terenie Gminy Miasto Chełmża na lata 2015-2020

**GMINA MIASTO CHEŁMŻA
POWIAT TORUŃSKI
WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO - POMORSKIE**

ZAMAWIAJĄCY	GMINA MIASTO CHEŁMŻA
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING
WYKONAŁ	JOANNA NISZTUK
SPRAWDZAJĄCY	Kierownik Projektu KATARZYNA WAŚKIEWICZ

CHEŁMŻA 2014

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Metodologia opracowania Strategii.....	5
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Miasto Chełmża.....	6
3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej.....	6
3.1.1. Charakterystyka ogólna Gminy Miasto Chełmża	6
3.1.2. Demografia.....	7
3.1.3. Rynek pracy	14
3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa.....	17
3.1.5. Służba zdrowia	19
3.1.6. Edukacja	20
3.1.7. Kultura i sport	24
3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego.....	27
3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	35
3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Miasto Chełmża	38
3.2.1. Rodzina	38
3.2.2. Bezrobocie	39
3.2.3. Niepełnosprawność	42
3.2.4. Uzależnienia.....	43
3.2.5. Ubóstwo	47
3.2.6. Bezdomność.....	48
3.2.7. Przemoc w rodzinie	48
3.2.8. Przestępczość	50
3.2.9. Osoby starsze	51
3.3. Wyniki badania ankietowego.....	53
3.4. Analiza SWOT	54
4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią	57
4.1. Prognoza demograficzna	57
4.2. Prognoza zmian	60

5. Cele strategiczne projektowanych zmian	62
6. Kierunki niezbędnych działań.....	63
7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe.....	66
8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii	67
9. Spis tabel	73
10. Spis wykresów	74
11. Spis rysunków	74
12. Załączniki	74

1. Wprowadzenie

Problemy społeczne będące wynikiem zmian politycznych i gospodarczych, jakie dokonały się w Polsce na przestrzeni ostatnich lat, stawiają przed władzami samorządowymi nowe wyzwania. Dotychczas realizowany model polityki społecznej polegający głównie na łagodzeniu skutków niekorzystnych zjawisk okazał się nie dość skuteczny. Podejmowane działania skierowane były na walkę z rezultatami problemów, brak natomiast było wystarczającego nacisku na profilaktykę zagrożeń. W efekcie rośnie liczba osób – beneficjentów pomocy społecznej i utrwalają się postawy roszczeniowe tego kręgu osób. Dlatego też potrzebą chwili jest opracowanie spójnych, całościowych, perspektywicznych programów polityki społecznej. Podstawowym narzędziem realizacji lokalnej polityki społecznej jest **strategia rozwiązywania problemów społecznych**. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r. poz.182, z późn.zm), który mówi: „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym „*należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.*”

Zgodnie z art. 16b ust. 2, strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problemami społecznymi w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Działania będą kierowane głównie do środowisk pozostających na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Miasto Chełmża na lata 2015-2020 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie

dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego jej mieszkańców, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

2. Metodologia opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Miasto Chełmża na lata 2015-2020 przygotowana została zgodnie z ogólnymi warunkami stawianymi takim dokumentom. Umownie można ją podzielić na trzy główne części.

Pierwsza część przedstawia charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Miasto Chełmży wg stanu na dzień 31.12.2013 roku (w niektórych przypadkach dane dotyczą roku 2012). Zawarto tutaj informacje istotne z punktu widzenia występujących na jej terenie problemów społecznych. Przeanalizowano strukturę demograficzną, sytuację na rynku pracy, stan gospodarki Miasta. Opisano również dostępne dla mieszkańców usługi społeczne, tj. edukacja, kultura, ochrona zdrowia i pomoc społeczna. Charakterystyki tej dokonano w oparciu o:

- informacje uzyskane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmży,
- dane z Powiatowego Urzędu Pracy dla Powiatu Toruńskiego,
- dane z Komisariatu Policji w Chełmży,
- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- inne dane dostępne na stronach internetowych oraz w dokumentach strategicznych Miasta.

Charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Miasto Chełmża podsumowuje analiza SWOT.

Część drugą stanowi prognoza zmian problemów społecznych zidentyfikowanych w części diagnostycznej. Prognoza ta została podzielona na 2 zasadnicze części:

- prognozę demograficzną opracowaną w oparciu o *Prognozę dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035* opracowaną przez GUS,
- prognozę zmian problemów społecznych na terenie Miasta w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz działań organizacji i instytucji publicznych działających w zakresie pomocy społecznej (w tym działań MOPS w Chełmży), które będą miały na celu przeciwdziałanie i niwelowanie istniejących problemów.

Niniejsza prognoza stanowi podstawę do zdefiniowania konkretnych celów strategicznych i kierunków działań.

Część trzecia to sformułowanie konkretnych celów strategicznych i kierunków działań niezbędnych do zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych występujących na terenie Gminy Miasto Chełmża. W części tej określono również sposób realizacji Strategii oraz jej

ramy finansowe ze wskazaniem źródeł finansowania określonych działań oraz wskaźników ich realizacji.

Strategia obejmuje okres do 2020 roku. Uzasadnieniem dla tak wybranego horyzontu czasowego jest z jednej strony specyfika procesów społecznych (skutki realizacji Strategii będą widoczne dopiero w dłuższym okresie czasu), z drugiej zaś strony konieczność dostosowania Strategii do innych dokumentów programowych na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Miasto Chełmża

3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej

3.1.1. Charakterystyka ogólna Gminy Miasto Chełmża

Gminy Miasto Chełmża zlokalizowane jest w północnej części Polski, w centralnej części województwa kujawsko - pomorskiego, w powiecie toruńskim. Niniejsza jednostka samorządu terytorialnego zajmuje powierzchnię 7,84 km², co stanowi 0,64% powierzchni powiatu. Chełmża to jedno z najstarszych miast ziemi chełmińskiej. Położenie Miasta, układ urbanistyczny, zabytki oraz jezioro leżące wokół niego, to zasadnicze argumenty przemawiające za atrakcyjnością Chełmży zarówno dla mieszkańców, jak i turystów.

Rysunek 1. Położenie Gminy Miasto Chełmża na tle powiatu toruńskiego i województwa kujawsko - pomorskiego

Źródło: www.zpp.pl

Miasto w całości otoczone jest przez gminę wiejską Chełmża. Chełmża to lokalne centrum obsługi okolicznych mieszkańców. To tutaj skupiają się najważniejsze instytucje dla życia codziennego ludności: urzędy, banki, poczta, sieć telekomunikacyjna, jednostki służby zdrowia, policji, straży pożarnej oraz sieć handlu i usług.

Lokalizacja Miasta i dobrze funkcjonująca sieć komunikacyjna pozwala na szybki dojazd do oddalonego o około 20 km Torunia, w którym swoją siedzibę mają władze powiatu oraz do oddalonych o około 50 km Bydgoszczy. Przez teren Miasta nie przebiega żadna droga krajowa, natomiast ulicami Bydgoską, Gen. Wł. Sikorskiego, A. Mickiewicza, Chełmińską i 3-go Maja przebiega droga wojewódzka nr 551 relacji Strzyżawa – Wąbrzeźno oraz droga wojewódzka nr 589 Grzywna – Chełmża obejmującą ulice Toruńską i Dąbrowskiego.

Powyższą sieć komunikacyjną uzupełniają drogi gminne o łącznej długości 24,36 km oraz drogi powiatowe o długości 4,93 km. Istotne znaczenie dla mieszkańców Miasta oraz turystów ma przebiegająca przez Chełmżę niezelektryfikowana linia kolejowa nr 207 relacji Toruń - Malbork. Ponadto w 2008 roku zostało wznowione połączenie kolejowe relacji Chełmża – Unisław – Bydgoszcz, które przyczyniło się do polepszenia i usprawnienia komunikacji z największym miastem w województwie. W Chełmży znajduje się tylko jedna stacja kolejowa, przez co nie jest możliwe wykorzystanie sieci kolejowej w komunikacji osobowej w obrębie Miasta.

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasto Chełmża na lata 2008 - 2015

3.1.2. Demografia

LICZEBNOŚĆ GMINY Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ

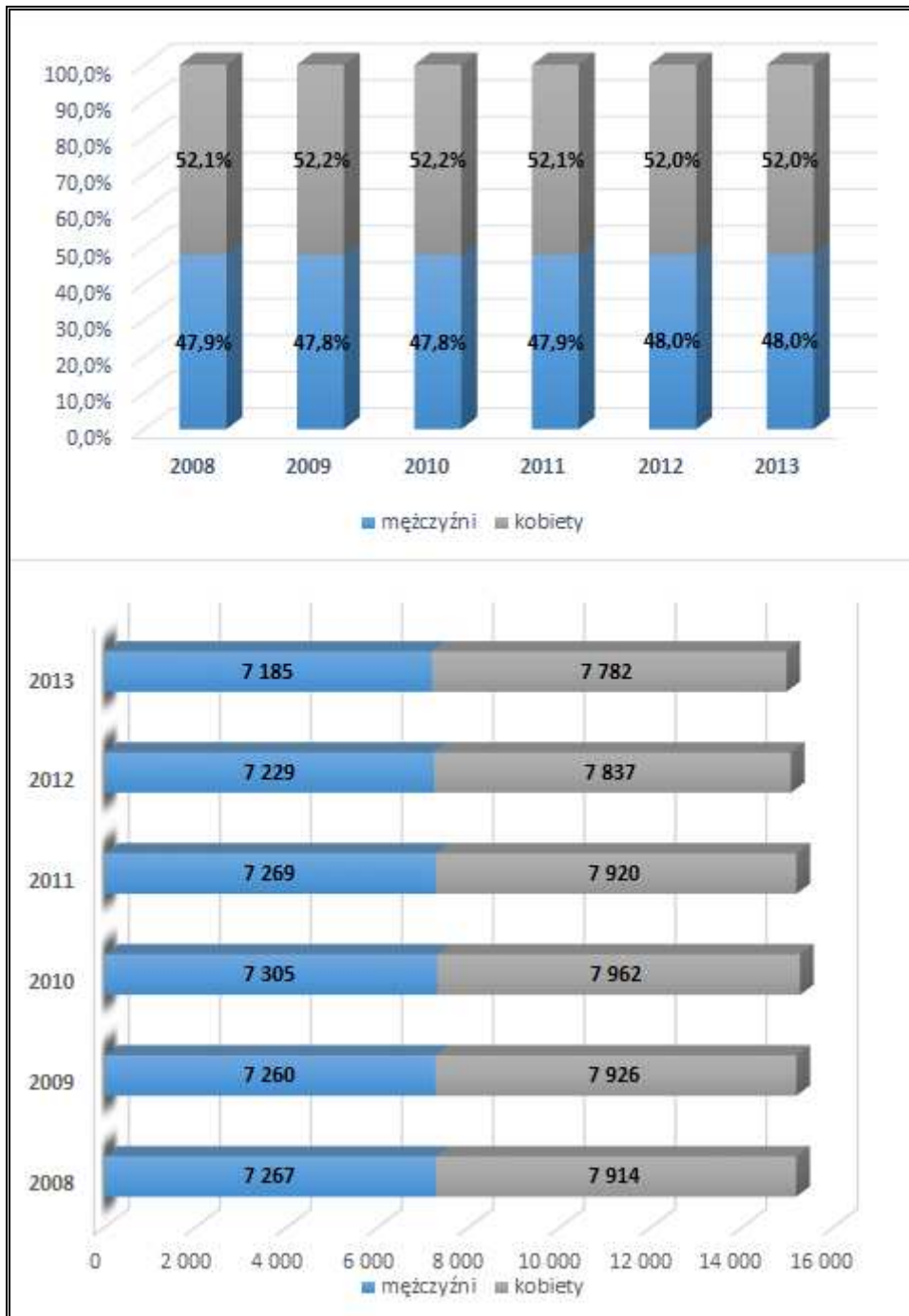
Liczba ludności na terenie Gminy Miasto Chełmża na koniec 2013 roku wyniosła 14 967 osób, z czego kobiety stanowiły 52,1%. W okresie 2008 - 2013 liczba mieszkańców Miasta spadła o 1,4%.

Tabela 1. Liczebność Gminy Miasto Chełmża z podziałem na płeć

Wyszczególnienie	jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem							
ogółem	Osoba	15 181	15 186	15 267	15 189	15 066	14 967
mężczyźni	Osoba	7 267	7 260	7 305	7 269	7 229	7 185
	%	47,9%	47,8%	47,8%	47,9%	48,0%	48,0%
kobiety	Osoba	7 914	7 926	7 962	7 920	7 837	7 782
	%	52,1%	52,2%	52,2%	52,1%	52,0%	52,0%

Źródło: Dane GUS

Wykres 1. Struktura ludności Gminy Miasto Chełmża według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

STRUKTURA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Najliczniejszą grupę wiekową w 2013 roku stanowiły osoby w wieku pomiędzy 25 a 29 rokiem życia. Następnymi w kolejności są osoby w wieku 30-34 lat oraz 55-59 lata.

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Miasto Chełmża w 2013 r.

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
0-4 lata	752	382	370
5-9 lat	798	412	386
10-14 lat	768	373	395
15-19 lat	886	440	446
20-24 lata	1 049	531	518
25-29 lat	1 281	635	646
30-34 lata	1 263	679	584
35-39 lat	1 130	572	558
40-44 lata	958	479	479
45-49 lat	936	447	489
50-54 lata	1 040	506	534
55-59 lat	1 227	585	642
60-64 lata	950	445	505
65-69 lat	573	240	333
70-74 lata	468	186	282
75-79 lat	423	141	282
80-84 lata	297	91	206
Powyżej 85	168	41	127
Razem	752	382	370

Źródło: Dane GUS

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Miasto Chełmża została również przedstawiona w tabeli 3 z podziałem na trzy grupy:

- grupa w wieku przedprodukcyjnym,
- grupa w wieku produkcyjnym,
- grupa w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
w wieku przedprodukcyjnym							
Ogółem	Osoba	3 186	3 147	3 086	2 996	2 913	2 829
Mężczyźni	Osoba	1 613	1 580	1 520	1 487	1 457	1 422
Kobiety	Osoba	1 573	1 567	1 566	1 509	1 456	1 407
w wieku produkcyjnym							
Ogółem	Osoba	9 796	9 813	9 897	9 860	9 776	9 704
Mężczyźni	Osoba	4 996	5 025	5 134	5 126	5 098	5 064
Kobiety	Osoba	4 800	4 788	4 763	4 734	4 678	4 640
w wieku poprodukcyjnym							
Ogółem	Osoba	2 199	2 226	2 284	2 333	2 377	2 434
Mężczyźni	Osoba	658	655	651	656	674	699
Kobiety	Osoba	1 541	1 571	1 633	1 677	1 703	1 735
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem							
w wieku przedprodukcyjnym	%	21	20,7	20,2	19,7	19,3	18,9
w wieku produkcyjnym	%	64,5	64,6	64,8	64,9	64,9	64,8
w wieku poprodukcyjnym	%	14,5	14,7	15	15,4	15,8	16,3

Źródło: Dane GUS

Analizując dane zawarte w tabeli 3 należy stwierdzić, że najliczniejszą grupę w 2013 roku stanowiły osoby w wieku produkcyjnym – 64,8% populacji Gminy Miasto Chełmża. Natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 18,9%, a w wieku poprodukcyjnym – 16,3%.

W analizowanym okresie można zauważyć, że:

- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym maleje, a w konsekwencji liczba ludności Gminy będzie malała przy założeniu, że tendencja ta się nie zmieni w kolejnych latach,
- liczba ludności w wieku produkcyjnym w analizowanym okresie ulegała wahaniom, ostatecznie w 2013 roku była niższa niż w 2008 roku o 0,9%,
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrasta, co wynika z krajowych trendów demograficznych.

Powyższe wnioski świadczą o starzeniu się społeczeństwa na terenie Gminy Miasto Chełmża.

POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

W 2002 roku w Mieście Chełmża dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 35,4% populacji Miasta. Kolejną pod względem liczebności grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem podstawowym ukończonym – 33,3% oraz osoby z wykształceniem średnim – 22,7%. Wykształcenie wyższe posiadało 4,5% osób, a policealne – 2,7%. Odsetek osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia wynosił 1,5%.

Zauważalne jest zróżnicowanie wykształcenia mieszkańców Gminy Miasto Chełmża ze względu na płeć. Wśród kobiet z terenu Miasta wyższy niż u mężczyzn był odsetek osób z wykształceniem wyższym, policealnym, średnim, podstawowym ukończonym oraz podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia, zaś zdecydowanie niższy odsetek osób z wykształceniem zawodowym.

Tabela 4. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Miasto Chełmża

Rodzaj wykształcenia	Ogółem		Mężczyźni	Kobiety
	Liczba osób	Udział %		
Wyższe	571	4,5%	211	360
Policealne	350	2,7%	92	258
Średnie	2 897	22,7%	1 273	1 624
Zasadnicze zawodowe	4 526	35,4%	2 725	1 801
Podstawowe ukończone	4 250	33,3%	1 655	2 595
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	186	1,5%	79	107

Źródło: Dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2002

Przedstawione wyżej dane dotyczą wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku i nie odzwierciedlają aktualnej sytuacji. Należy założyć, iż obecnie na terenie Gminy Miasto Chełmża, podobnie jak i w całym kraju, liczba osób z wykształceniem wyższym jest większa. Potwierdzeniem tego są dane GUS dotyczące wykształcenia mieszkańców powiatu toruńskiego ze spisu powszechnego przeprowadzonego w 2002 i 2011 roku zawarte w tabeli 5.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli 5, widoczny jest wyraźny wzrost liczby mieszkańców powiatu toruńskiego o wykształceniu wyższym. Jest on równy 216,6% w ostatnich 9 latach, co jest bardzo pozytywnym sygnałem.

Tabela 5. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu toruńskiego

Rodzaj wykształcenia	2002	2011	Zmiana % 2011/2002
Wyższe	2 886	9 136	216,6%
Średnie i policealne	14 461	22 074	52,7%
Średnie zawodowe	9 683	13 346	37,8%
Średnie ogólnokształcące	3 442	7 027	104,2%
Zasadnicze zawodowe	21 675	22 999	6,1%
Gimnazjalne	-	4 989	-
Podstawowe ukończone	26 007	17 687	-32,0%
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	2 132	1 060	-50,3%

Źródło: Dane GUS (Narodowy Spis Powszechny 2002 Ludność, Narodowy Spis Powszechny 2011 Ludność)

Coraz więcej osób z powiatu decyduje się również na podjęcie edukacji, o czym świadczą:

- wzrost liczby osób z wykształceniem średnim i policealnym o 52,7%,
- wzrost liczby osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym o 104,2%,
- wzrost liczby osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym o 37,8%,
- spadek liczby osób z wykształceniem podstawowym ukończonym o 32,0%,
- spadek liczby osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia o 50,3%.

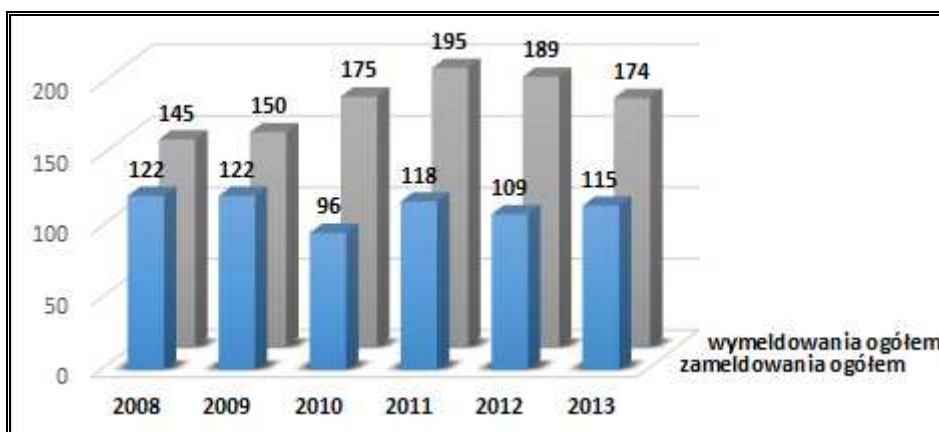
Należy zatem zakładać, że sytuacja w Chełmży obecnie kształtuje się podobnie.

MIGRACJE

Poprzez migracje rozumie się stałą lub czasową zmianę miejsca pobytu. Saldo migracji ma istotny wpływ na wysokość populacji danego obszaru.

W Chełmży w latach 2008 – 2013 zarówno liczba zameldowań, jak i wymeldowań ulegała wahaniom. Największy spadek zameldowań odnotowano na przełomie lat 2009/2010, w tych też latach miał miejsce największy wzrost wymeldowań. Ostatecznie, w 2013 roku, w porównaniu do roku 2008, liczba zameldowań spadła o 5,7%, zaś liczba wymeldowań zwiększyła się o 20%.

Wykres 2. Migracje w Gminie Miasto Chełmża

Źródło: Opracowanie własne

W latach 2008 - 2013 saldo migracji dla Gminy Miasto Chełmża (różnica między liczbą osób, które zameldowały się na terenie Miasta a liczbą osób, które się z niej wymeldowały w danym roku) było ujemne. Na ukształtowanie salda migracji wpływ miały przede wszystkim migracje w kierunku obszarów wiejskich. W analizowanym okresie przeważająca była liczba wymeldowań na wieś, ale jednocześnie najwięcej osób osiedlających się w Chełmży pochodziło ze wsi.

Szczegółowe dane dotyczące salda migracji na terenie Miasta w ostatnich 6 latach, przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Migracje na pobyt stały gminne wg typu i kierunku

Wyszczególnienie		2008	2009	2010	2011	2012	2013
miasto	zameldowania	38	48	41	52	41	39
	wymeldowania	53	55	63	66	60	59
	saldo	-15	-7	-22	-14	-19	-20
wieś	zameldowania	81	70	50	56	57	76
	wymeldowania	78	80	97	73	105	77
	saldo	3	-10	-47	-17	-48	-1
zagranica	zameldowania	3	4	5	10	11	0
	wymeldowania	14	15	15	56	24	38
	saldo	-11	-11	-10	-46	-13	-38
zameldowania ogółem		122	122	96	118	109	115
wymeldowania ogółem		145	150	175	195	189	174
saldo migracji		-23	-28	-79	-77	-80	-59

Źródło: Dane GUS

PRZYROST NATURALNY

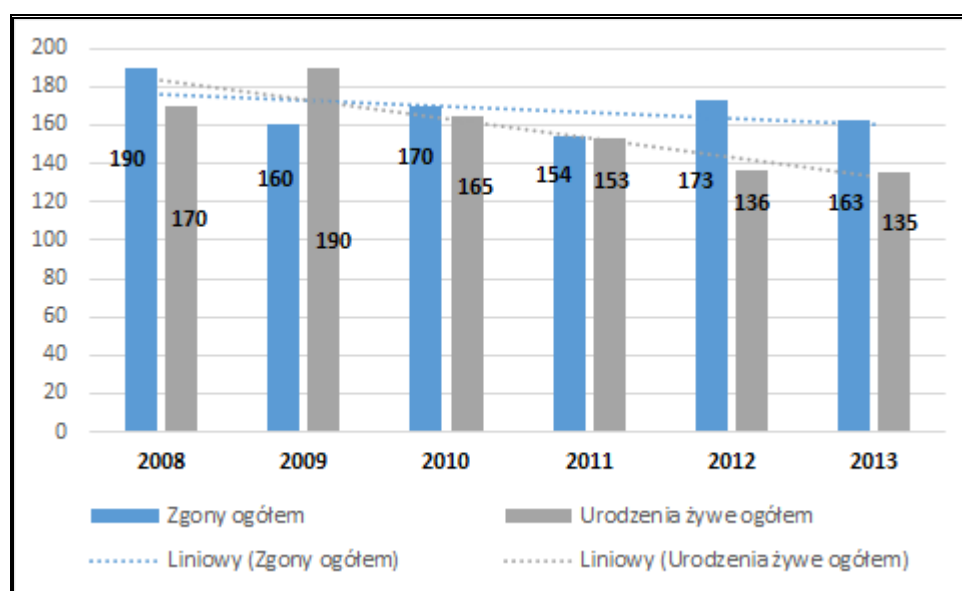
Przyrost naturalny na terenie Chełmży jedynie w roku 2009 przyjął wartość dodatnią. W pozostałych latach analizy, niniejszy wskaźnik przyjmował wartości ujemne, co oznacza, że liczba zgonów w tym okresie znacznie przewyższała liczbę urodzeń.

Tabela 7. Przyrost naturalny

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zgony ogółem	190	160	170	154	173	163
Urodzenia żywe ogółem	170	190	165	153	136	135
Przyrost naturalny ogółem	-20	30	-5	-1	-37	-28
mężczyźni	-10	20	2	-6	-2	6
kobiety	-10	10	-7	5	-35	-34

Źródło: Dane GUS

Wykres 3. Urodzenia żywe i zgony

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

3.1.3. Rynek pracy

Na terenie Gminy Miasto Chełmża na koniec 2013 roku działało 1 157 podmiotów gospodarczych, z czego 7,7% w sektorze publicznym.

Liczba podmiotów gospodarczych w badanym okresie wahała się, jednak ostatecznie przyjęła trend malejący. Porównując rok 2013 z rokiem bazowym, można zauważyć spadek liczby podmiotów gospodarczych, który wyniósł 2,7%. Warto zauważyć, że największa liczba podmiotów działała na terenie Chełmży w 2010 roku.

**Tabela 8. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Miasto Chełmża
w latach 2008-2013**

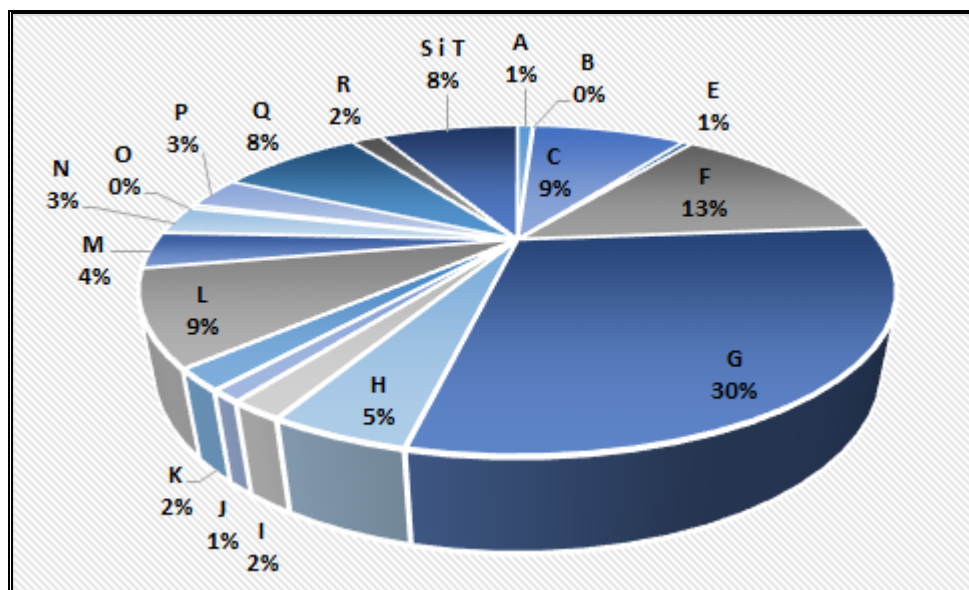
Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
podmioty gospodarki narodowej ogółem	1 189	1 155	1 202	1 146	1 144	1 157
sektor publiczny - ogółem	82	83	85	89	89	89
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	24	25	26	28	29	30
sektor publiczny - spółki handlowe	2	2	2	2	2	2
sektor prywatny – ogółem, w tym:	1 107	1 072	1 117	1 057	1 055	1 068
osoby fizyczne prowadzące działalność gosp.	920	891	920	863	857	868
spółki handlowe	46	46	47	47	44	43
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	6	6	6	6	6	7
spółdzielnie	8	8	8	8	8	9
sektor prywatny - fundacje	2	1	1	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	23	21	24	24	27	28

Źródło: Dane GUS

Największy udział w sektorze prywatnym posiadały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (w 2013 roku stanowiły one ponad 81% podmiotów sektora prywatnego). Następnymi w kolejności pod względem liczebności były spółki handlowe – 43, stowarzyszenia i organizacje społeczne – 28 podmiotów w 2013 roku oraz spółdzielnie – 10 podmiotów. Na terenie Miasta w 2013 roku funkcjonowało także 7 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego oraz 1 fundacja.

Zgodnie z wykresem 4, prywatna działalność gospodarcza prowadzona w Chełmży koncentruje się głównie na handlu hurtowym i detalicznym. Ważnymi sekcjami są również budownictwo, przetwórstwo przemysłowe oraz działalność związana z obsługą rynku nieruchomości.

Wykres 4. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Miasto Chełmża w 2013 r. wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody.; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

Miasto Chełmża jest największym ośrodkiem gospodarczym powiatu ziemskiego toruńskiego.

Największym i najstarszym zakładem w mieście jest Przedsiębiorstwo NORDZUCKER POLSKA S.A., ul. 5 Stycznia 54, 64-330 Zakład w Chełmży, ul. Bydgoska 4 (dawna Cukrownia). Ponadto do większych zakładów na terenie Miasta należy zaliczyć :

- Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacyjnych IZOLACJA-MATIZOL S.A. Gorlice, Zakład Produkcyny w Chełmży, ul. Bydgoska 11, 87-140 Chełmża,
- FRANCISZEK KRUTELEWICZ PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWO PRODUKCYJNE FRANK Chełmża, Bydgoska 3, 87-140 Chełmża,
- Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Toruńska 1, 87-140 Chełmża.

Na obszarze Miasta nadal występują niewykorzystane tereny inwestycyjne. Ponadto władze Chełmży zapewniają „przyjazny klimat” do inwestowania i tworzenia nowych miejsc pracy. Przedsiębiorcy są skłonni przeszkolić i przygotować pracowników do pracy zgodnie ze swoimi potrzebami, jednak często zdarza się, że osoby bezrobotne nie chcą podjąć pracy, bądź już pracują w szarej strefie. Szacuje się, że jedynie jedna trzecia osób bezrobotnych jest gotowa podjąć pracę.

3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa

Według danych GUS, ogółem w 2013 roku na terenie Gminy Miasto Chełmża znajdowało się 5 337 mieszkań o łącznej powierzchni 301 650 m².

Tabela 9. Zasoby mieszkaniowe Gminy Miasto Chełmża

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem							
mieszkania	mieszk.	5 116	5 137	5 263	5 270	5 298	5 337
izby	izba	16 701	16 816	17 303	17 339	17 433	17 581
powierzchnia użytkowa	m ²	286 761	289 269	296 615	297 516	298 961	301 650

Źródło: Dane GUS

Stopień wyposażenia budynków w instalacje techniczno - sanitarne jest dobry bądź bardzo dobry. Większość mieszkań posiada dostęp do podstawowych instalacji, tj. wodociągu, łazienki oraz centralnego ogrzewania. Na 5 337 mieszkań w 2013 roku:

- 98,4% mieszkań w mieście podłączonych było do wodociągu,
- 86,2% mieszkań w mieście wyposażonych było w łazienkę,
- 68,8% mieszkań w mieście posiadało centralne ogrzewanie.

Tabela 10. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Miasto						
wodociąg	5 015	5 036	5 176	5 183	5 211	5 250
ustęp splukiwany	4 150	4 271	4 825	4 832	4 860	4 899
łazienka	3 824	3 845	4 528	4 535	4 563	4 602
centralne ogrzewanie	3 314	3 335	3 600	3 607	3 635	3 674
gaz sieciowy	3 994	3 994	4 143	4 143	4 168	4 191

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zadaniem własnym gminy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych mieszkańcom o niskich dochodach. Lokale socjalne służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych osobom o niskich dochodach nie posiadających tytułu prawnego do lokalu oraz osób objętych procedurą eksmisyjną na podstawie wyroku sądowego.

W skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasto Chełmża wchodzi 68 lokali socjalnych.

Procedury zawierania umów najmu z mieszkańcami Miasta zostały uregulowane w uchwale Nr XXXVIII/288/01 Rady Miejskiej Chełmży z dnia 29 listopada 2001 roku w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasto Chełmża. Zgodnie z powyższym dokumentem, prowadzone są listy osób uprawnionych do otrzymania lokalu mieszkalnego i socjalnego z mieszkaniowego zasobu Chełmży. O umieszczeniu danej osoby lub rodziny na przedmiotowej liście decyduje sytuacja mieszkaniowa i finansowa ubiegających się o zawarcie z nimi umowy najmu lokalu komunalnego.

Pierwszeństwo do zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego przysługuje w kolejności osobom, które:

1. nabyły prawo do takiego lokalu na podstawie orzeczenia sądu,
2. utraciły lokal mieszkalny wskutek klęski żywiołowej, katastrofy lub innego zdarzenia losowego, jeżeli nie ma możliwości zapewnienia innego lokalu mieszkalnego,
3. opuściły dom dziecka w związku z uzyskaniem pełnoletności, jeżeli nie mają możliwości zamieszkania w lokalu mieszkalnym zajmowanym przed umieszczeniem w domu dziecka.
4. umieszczone są na liście osób uprawnionych do otrzymania lokalu socjalnego w danym roku kalendarzowym i znajdują w niedostatku oraz w szczególnie trudnych warunkach mieszkaniowych.

Niestety liczba mieszkań socjalnych na terenie Chełmży jest niewystarczająca w stosunku do ciągle rosnącego zapotrzebowania.

3.1.5. Służba zdrowia

Na terenie Gminy Miasto Chełmża opiekę medyczną dla mieszkańców, zapewniają placówki opieki zdrowotnej:

1. Szpital Powiatowy:
 - ✓ Szpital Powiatowy w Chełmży sp. z o.o., ul. Szewska 23;
2. Stomatologia i Protetyka:
 - ✓ Prywatny Gabinet Stomatologiczny Sawińska Justyna, 87-140 Chełmża ul. Rybaki 9a/1;
 - ✓ Aldent Klinika Stomatologiczna, Aldent Pracownia Techniki Dentystycznej, Gruźlewski Radosław, 87-140 Chełmża ul. Sienkiewicza 1 B;
 - ✓ Prywatny Gabinet Stomatologiczny, Praszczalek Leszek, 87-140 Chełmża ul. Moniuszki 21;
 - ✓ Centrum Stomatologiczne, Szyduczyński Bernard, 87-140 Chełmża ul. Hallera 4/2;
 - ✓ Prywatny Gabinet Stomatologiczny, Woch-Kaatz Hanna - lekarz stomatolog, specjalista protetyk, 87-140 Chełmża ul. Kościuszki 4;
3. Usługi Lekarskie:
 - ✓ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Kardiochron" s.c., Poradnia Kardiologiczna Orzechowska - Słomska Lidia, Andrzej Słomski, Chełmża ul. Kościuszki 4, Chełmża ul. Generała Hallera 24;
 - ✓ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Praktyka Lekarza Rodzinnego Cecylia Kwabiszewska, 87-140 Chełmża ul. Sienkiewicza 1b;
 - ✓ Gabinet Lekarski Lek. Med. Alicja Piotrkowska, Specjalista Chorób Wewnętrznych Diabetolog, 87-140 Chełmża ul. Antoniego Depczyńskiego 2-4, 87-140 Chełmża ul. Kościuszki 4;
 - ✓ Zespół Opieki Rodzinnej "Mój Lekarz" Małgorzata Święconek - Strąkowska, Cezary Strąkowski s.c. Poradnia Lekarza Rodzinnego Pracownia USG, 87-140 Chełmża ul. Szewska 10/1;
 - ✓ Prywatny Gabinet Endokrynologiczny Jadwiga Witkowska, 87-140 Chełmża ul. Rynek Garncarski 1;
 - ✓ " Przychodnia Chełmżyńska " S.C. Ewa Antoniak-Hałat & Małgorzata Jakubowska & Agnieszka Muzioł, 87-140 Chełmża ul. Kościuszki 4;
 - ✓ Gabinet Ginekologiczny Kaatz Maciej, 87-140 Chełmża ul. Broniewskiego 31;
 - ✓ Prywatny Gabinet Lekarski Marek Strawiński, 87-140 Chełmża ul. Kościuszki 1;

- ✓ Prywatna Praktyka Lekarska Specjalista Chirurgii Ogólnej Cezary Hałat, 87-140 Chełmża ul. Kościuszki 4;
- ✓ Gabinet Okulistyczny Anna Górska, 87-140 Chełmża ul. Sikorskiego 8.

Wymienione placówki zapewniają podstawową, jak i specjalistyczną opiekę zdrowotną na dobrym poziomie. Na terenie Miasta funkcjonuje także pięć aptek, które zapewniają mieszkańcom Chełmży dostęp do niezbędnych leków. Wśród nich należy wymienić:

- Aptekę „POD ORŁEM”, 87-140 Chełmża ul. Rynek 13;
- Aptekę „POD KASZTANAMI”, 87-140 Chełmża ul. Kościuszki 1;
- Aptekę „NOVA”, 87-140 Chełmża ul. Sikorskiego 50;
- Aptekę „CENTRUM” Chełmża, 87-140 Chełmża ul. Sikorskiego 30;
- Aptekę "ARNIPHARM", 87-140 Chełmża, ul. Kościuszki 4 (w budynku Przychodni Chełmżyńskiej).

Źródło: <http://www.chelmza.pl/8436,zdrowie.html>

Ponadto na terenie Chełmży funkcjonuje poradnictwo psychologiczne, które zabezpiecza aktualne potrzeby mieszkańców. Osoby borykające się z takimi problemami zdrowotnymi mogą skorzystać z pomocy oferowanej głównie przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Chełmży oraz Szpital Powiatowy sp. z o.o. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Chełmży udziela profesjonalnej pomocy psychologów, pedagogów, logopedów, terapeutów i lekarza - konsultanta w zakresie diagnozy, terapii, profilaktyki, poradnictwa dla rodziców, dzieci i młodzieży. Pomoc udzielana jest nieodpłatnie wszystkim zainteresowanym.

3.1.6. Edukacja

Na terenie Gminy Miasto Chełmża funkcjonuje Klub Dziecięcy „Aniołek”, który zapewnia opiekę najmłodszym mieszkańcom Chełmży do 3 roku życia. W Klubie zatrudniony jest wykwalifikowany i doświadczony personel. Liczba opiekunek jest dostosowana do liczby dzieci. Placówka ta zapewnia dzieciom komfortowe i bezpieczne warunki do zabawy, rozwoju i odpoczynku.

Klub „Aniołek” to niepubliczny klub dziecięcy w Chełmży, prowadzący działalność opiekuńczo - wychowawczą dla dzieci od 1 roku życia do 3 lat. Placówka jest czynna od poniedziałku do piątku w godzinach od 6:30 do 18:30, co w pełni zaspokaja potrzeby rodziców pracujących. Klub „Aniołek” prowadzony jest w partnerstwie z Gminą Miasto Chełmża i powstał w ramach Projektu pt. "Klub Aniołek" nr POKL.01.05.00-00-169/12.

Placówka zapewnia przede wszystkim:

- profesjonalną opiekę, edukację i wychowanie dzieci w wieku od 1 do 3 lat,
- całodzienne wyżywienie spełniające obowiązujące normy żywieniowe,

- usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne świadczone przez wymaganą przepisami prawa liczbę personelu,
- działania profilaktyczne i promujące zdrowie,
- prowadzenie programu adaptacyjnego w celu ułatwienia przystosowania się dziecka do pobytu w klubie dziecięcym,
- zaspokajanie potrzeb fizycznych dziecka, społecznych, psychicznych i emocjonalnych dziecka,
- prowadzenie urozmaiconych zajęć dydaktyczno-wychowawczych i rozwojowych zgodnie z programem pracy klubu.

Ponadto na terenie Gminy Miasto Chełmża działają 2 publiczne przedszkola:

- Przedszkole Miejskie Nr 1 w Chełmży;
- Przedszkole Miejskie Nr 2 w Chełmży.

Łącznie do zinstytucjonalizowanych form opieki (przedszkola, klub dziecięcy) na terenie Gminy Miasto Chełmża na koniec 2014 roku uczęszczało 341 dzieci. Oprócz tego należy zaznaczyć, że na terenie Miasta Chełmża funkcjonuje niepubliczny punkt przedszkolny – „Tęczowa Kraina Zabaw”, gdzie uczęszcza około 15 dzieci zamieszkałych w Chełmży. Pomimo działania powyższych placówek, nie wszystkie dzieci mają zapewniony dostęp do przedszkoli i placówek, gdzie zapewniona jest opieka nad dziećmi w wieku do lat 3.

W roku 2013 i 2014 w miejskich przedszkolach zabrakło miejsc dla średnio 25 dzieci w wieku 3 i 4 lata. Należy ponadto zaznaczyć, że pomimo braku konkretnych danych liczbowych dotyczących osób zainteresowanych usługami instytucji opiekującymi się dziećmi do lat 3 i przedszkoli, zapotrzebowanie w tym względzie jest o wiele większe, niż mówią o tym oficjalne statystyki (sygnały płynące ze strony mieszkańców Chełmży).

Tabela 11. Zinstytucjonalizowane formy opieki (przedszkola, żłobki, kluby dziecięce) na terenie Gminy Miasto Chełmża

Nazwa placówki	Liczba uczniów		Liczba klas		Liczba etatów nauczycielskich	
	stan na dzień 31.12.2013	stan na dzień 31.12.2014	stan na dzień 31.12.2013	stan na dzień 31.12.2014	stan na dzień 31.12.2013	stan na dzień 31.12.2014
Przedszkole Miejskie Nr 1	233	238	10	10	18,29	18,29
Przedszkole Miejskie Nr 2	71	73	3	3	6,09	6,09
Niepubliczne Przedszkole „Tęczowa Kraina Zabaw”	11	15	1	1	1,00	1,00
Klub Dziecięcy „Aniołek”	15	15	1	1	1,00	1,00

Źródło: Dane ZEAO w Chełmży

Wszystkie miejskie przedszkola ustalają godziny pracy zgodnie z potrzebami pracujących rodziców. Dzięki dobrze rozwiniętej opiece i edukacji przedszkolnej, Gmina zapewnia większości rodzin (zwłaszcza młodym matkom) możliwość podjęcia lub kontynuacji pracy po

powrocie z urlopu wychowawczego, zwiększając tym samym ich szanse na rynku pracy. Należy jednak podejmować dalsze działania w celu zaspokojenia wszystkich potrzeb i oczekiwań mieszkańców Miasta w tym zakresie.

W każdej placówce publicznej zapewniony jest dostęp do wykwalifikowanej kadry. Każda z placówek posiada bogatą ofertę spędzania czasu dla dzieci, w tym: gry i zabawy dydaktyczne, zajęcia plastyczne, zabawy taneczne i ruchowe, nauka samodzielności, pobyt na świeżym powietrzu. Placówki oferują również pełne wyżywienie dla swoich podopiecznych. Sympatyczni pracownicy, urozmaicone zajęcia i towarzystwo rówieśników sprawia, że dzieci chętnie przychodzą do przedszkoli.

Starsze dzieci i młodzież z terenu Chełmży i okolic, uczęszczają do placówek szkolnych zlokalizowanych na terenie Miasta. Należy do nich zaliczyć: szkołę muzyczną, cztery szkoły podstawowe, dwa gimnazja oraz dwie szkoły ponadgimnazjalne, z których jedna prowadzi nauczanie zawodowe, a druga ogólnokształcące i zawodowe.

Dla trzech szkół podstawowych i jednego gimnazjum, organem prowadzącym jest Gmina Miasto Chełmża. W niniejszych placówkach na dzień 30 września 2014 roku, obowiązek szkolny realizowało 1 320 uczniów. We wszystkich szkołach podstawowych działają stołówki i świetlice szkolne.

Szkoły podstawowe oraz gimnazja umożliwiają dzieciom i młodzieży zdobycie oraz rozwój podstawowej wiedzy, przygotowują do podjęcia nauki w szkołach średnich i pracy zawodowej bądź rozpoczęcia studiów w dalszej perspektywie.

Tabela 12. Szkoły prowadzone przez Gminę Miasto Chełmża

Nazwa szkoły	Liczba uczniów		Liczba klas		Liczba komputerów		Liczba etatów nauczycielskich	
	stanu na dzień 31.12.2013	stanu na dzień 30.09.2014	stanu na dzień 31.12.2013	stanu na dzień 30.09.2014	stanu na dzień 31.12.2013	stanu na dzień 30.09.2014	stanu na dzień 31.12.2013	stanu na dzień 30.09.2014
Szkoła Podstawowa Nr 2	356	367	16	16	37	37	30,51	27,58
Szkoła Podstawowa Nr 3	331	316	15	15	38	38	27,62	27,49
Szkoła Podstawowa Nr 5	258	275	12	13	36	36	19,22	20,72
Gimnazjum Nr 1	375	332	16	14	40	40	38,89	35,78

Źródło: Dane ZEAO w Chełmży

Stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie kształcenia do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia, czyli tak zwany współczynnik skolaryzacji (brutto) w okresie 2008-2012 przedstawia tabela 13.

Tabela 13. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
szkoły podstawowe	99,13	98,15	97,53	96,19	97,74
gimnazja	85,96	83,03	87,78	94,02	87,77

Źródło: Dane GUS

Na terenie Chełmży funkcjonuje **system wsparcia materialnego rodzin**, znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. System tego rodzaju pomocy nie tylko wyrównuje szanse edukacyjne dzieci i młodzieży, ale także zapewnia odpowiednie warunki do życia i rozwoju najmłodszym członkom społeczeństwa, zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej i rodzinnej mogą ubiegać się o **stypendia szkolne** przyznawane przez Burmistrza Miasta Chełmży. Stypendium może otrzymać uczeń zamieszkały na terenie Miasta, znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Na szczególne uwzględnienie zasługują rodziny dotknięte problemem bezrobocia, niepełnosprawności, ciężkiej lub długotrwałej choroby, wielodzietności, braku umiejętności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, alkoholizmu lub narkomanii, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Stypendium przyznawane jest w formie całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, a także pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, w tym w szczególności zakupu podręczników.

Inną formą wsparcia dla dzieci z rodzin o najniższych dochodach i zagrożonych wykluczeniem społecznym jest dożywianie dzieci. Działanie to ma na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. Wsparcia udziela się w szczególności:

- dzieciom do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej,
- uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej,
- osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym – w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Uczniowie z Chełmży mogą brać także udział w zajęciach pozalekcyjnych. Mają one na celu rozwijanie zainteresowań i uzdolnień uczniów, pomoc dzieciom borykającym się z problemami w szkole oraz popularyzację alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu. Zajęcia pozalekcyjne skierowane są przede wszystkim do uczniów zagrożonych niepowodzeniami szkolnymi. Umożliwiają one osiągnięcie sukcesu na miarę możliwości

każdego dziecka, a prócz tego stymulują postawy twórcze i umożliwiają rozwijania własnej osobowości.

W rodzinach o niskich dochodach borykających się z problemami finansowymi najbardziej cierpią dzieci. Nie są one niczemu winne, nie ponoszą odpowiedzialności za to w jakiej rodzinie się urodziły. W związku z tym, potrzebne są różnorodne formy wsparcia, w tym również materialnego, zapobiegające wykluczeniu społecznemu i życiu w ubóstwie. Należy stwierdzić, że Gmina Miasto Chełmża zapewnia niezbędne materialne formy pomocy, które umożliwiają właściwy rozwój i możliwość kształcenia dzieci i młodzieży zamieszkałych w Chełmży.

3.1.7. Kultura i sport

Zadania z zakresu kultury i sportu na terenie Gminy Miasto Chełmża realizują następujące podmioty:

1. Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Prejsa;
2. Chełmżyński Ośrodek Kultury;
3. Ośrodek Sportu i Turystyki;
4. Powiatowa i Miejska Orkiestra Dęta w Chełmży;
5. Chór Św. Cecylia;
6. Towarzystwo Przyjaciół Chełmży;
7. Szkoła Muzyczna I stopnia w Chełmży.

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Prejsa jest instytucją działającą na rzecz okolicznej społeczności, w tym wspierająca rozwój edukacyjny dzieci i młodzież z terenów Gminy Miasto Chełmża. W ramach swej oferty Biblioteka zachęca do korzystania z wypożyczalni oraz czytelni, oferując czytelnikom bogaty zbiór woluminów. Niniejsza instytucja kultury oferuje również nieodpłatny dostęp do Internetu oraz usługi ksero. Aktywność Biblioteki uwzględnia ponadto działania kulturalno - edukacyjne. Wiele form pracy Biblioteki to przede wszystkim działania skierowane na upowszechnianie czytelnictwa i podkreślanie roli książki w życiu codziennym.

Prócz swych podstawowych funkcji Biblioteka również integruje lokalne środowisko. Skupia wokół siebie grono odbiorców kultury, poprzez organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej, oświatowej, promocji kultury i twórczości artystycznej oraz prowadzenie działalność instrukcyjno - metodycznej i szkoleniowej.

Spośród powyższych działań na wyróżnienie zasługują spotkania autorskie z pisarzami i poetami, a także działalność wydawnicza. Biblioteka Publiczna przyczynia się do rozwoju miejscowego, amatorskiego ruchu artystycznego, poprzez wystawy prezentujące osiągnięcia lokalnych artystów i hobbystów. Wszystkie zainteresowane dzieci oraz młodzież, mogą

ciekawie spędzić czas dzięki organizowanym wycieczkom, konkursom plastycznym i literackim, a także zajęciom odbywającym się podczas wakacji letnich i zimowych.

Chełmżyński Ośrodek Kultury decyzją Rady Miasta w 1998 roku został włączony w struktury Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej. Jest to placówka oświatowo-wychowawcza, której celem jest zapewnienie ciekawych form spędzania wolnego czasu. Ośrodek swą bogatą ofertę kieruje do wszystkich mieszkańców Chełmży, niezależnie od wieku czy zainteresowań. Obecnie w Chełmżyńskim Ośrodku Kultury działają następujące sekcje:

- Sekcja plastyczna,
- Sekcja żonglerki – Grupa Cyrkowa “Piruet” ,
- Studium wokalne,
- Sekcja szachowa,
- Sekcja mażorettek,
- Klub gier stolikowych (Tysiąc, Baśka),
- Sekcja gier RPG,
- Sekcja fotograficzna,
- Grupa tańca break dance,
- Zajęcia grupy rycerskiej.

W ChOK-u odbywają się również regularnie kursy tańca dla dzieci i młodzieży. Znaczną część działalności OK w Chełmży stanowi organizowanie życia kulturalnego mieszkańcom Miasta. Cyklicznym imprezom kulturalnym, które realizowane są w ciągu całego roku, towarzyszą różnorodne koncerty, wystawy, spektakle teatralne oraz projekcje filmowe. Wśród najważniejszych imprez organizowanych lub współorganizowanych przez ChOK wyróżniamy:

- Festiwal Piosenki „Śpiewajmy Razem” (część pierwsza – kategoria wiekowa 6-16 lat – eliminacje powiatowe do Wojewódzkiego Przeglądu Piosenki „Avans” w Żninie),
- Festiwal Piosenki „Śpiewajmy Razem” (część druga – kategoria wiekowa od lat 16 – eliminacje powiatowe do Finału Wojewódzkiego Kujawsko-Pomorskiego Młodzieżowego Przeglądu Piosenki w Chełmży),
- Kujawsko Pomorski Młodzieżowy Przegląd Piosenki – Finał Wojewódzki,
- Przegląd Piosenki „Świecie Nasz...” (kategoria wiekowa 16-15 lat i powyżej 16 lat), podczas którego jest prezentowana twórczość Marka Grechuty i Czesława Niemena,
- Dni Chełmży,
- Imprezy plenerowe.

Ponadto ChOK zajmuje się przygotowaniem i realizacją miejskich imprez z okazji święta Miasta. W okresie ferii zimowych i w czasie wakacji organizowane są zabawy wokalne, imprezy rozrywkowe, mini bale karnawałowe dla dzieci, imprezy estradowe itp.

ChOK organizuje również koncerty zespołów muzyki młodzieżowej, imprezy w sali i na scenie plenerowej oraz koncerty muzyki klasycznej i rozrywkowej.

Ośrodek Sportu i Turystyki jest jednostką organizacyjną Gminy Miasto Chełmża, którego przedmiotem działania jest organizowanie przedsięwzięć z zakresu kultury fizycznej, sportu i wypoczynku. Do zadań statutowych Ośrodka w ramach popularyzacji rekreacji ruchowej należy:

- a) organizowanie zajęć, zawodów i imprez sportowo - rekreacyjnych oraz turystycznych,
- b) zapewnienie kadry instruktorów do prowadzenia zajęć rekreacyjnych,
- c) rozwijanie usług w zakresie rekreacji ruchowej,
- d) tworzenie i udostępnianie bazy sportowo - rekreacyjnej,
- e) organizowanie nauki pływania,
- f) udostępnianie obiektów sportowych i rekreacyjnych dla potrzeb innych instytucji, organizacji i stowarzyszeń powołanych do popularyzacji sportu i rekreacji,
- g) troska o bezpieczne i higieniczne warunki prowadzenia zajęć,
- h) współpraca z placówkami oświatowymi oraz innymi instytucjami w zakresie organizowania imprez sportowo – rekreacyjnych,
- i) świadczenie usług w zakresie gabinetów rehabilitacyjnych, odnowy biologicznej samodzielnie lub przy udziale innych podmiotów.

Działalność sportowo – rekreacyjną Gmina Miasto Chełmża prowadzi w oparciu o bazę sportowo – rekreacyjną, na którą składają się:

- o Kryta Pływalnia;
- o Hala Sportowo – Widowiskowa;
- o Ośrodek Turystyki - ul. Tumska 12A;
- o Stadion Miejski ul. 3 Maja 18;
- o Kompleks sportowo – rekreacyjny „Moje Boisko Orlik 2012” przy ul. 3 Maja 16 A;
- o Plaża Miejska „Ustronie” przy ul. Łaziennej;
- o Place zabaw dla dzieci;
- o Skatepark;
- o Amfiteatr;
- o Obiekt sportowy „Moje Boisko Orlik 2012” przy ul. Frelichowskiego.

Na terenie Miasta działają także **kluby i stowarzyszenia sportowe**, które wspierają rozwój sportowy mieszkańców oraz zapewniają bogatą ofertę aktywnego spędzania wolnego czasu.

Należą do nich:

- o Klub Sportowo-Turystyczny „Włókniarz”;

- o Chełmżyńskie Towarzystwo Wioślarskie 1927;
- o Klub Sportowy "Legia";
- o Międzyszkolny Klub Sportowy;
- o Klub Sportowy „Grom”;
- o Koło Miejskie PZW;
- o Stowarzyszenie "Białe Żagle";
- o Klub Sportowy Chełmża;
- o Uczniowski Klub Sportowy „Dwójka”.

Źródło: www.chelmza.pl

Sport i rekreacja kształtują wiele pozytywnych cech charakteru i osobowości. Odpowiednie zaplecze techniczne oraz organizacje wspierające rozwój sportu stanowiąc będą dodatkową możliwość spędzenia wolnego czasu, co może także wpłynąć na wysoką jakość życia mieszkańców Miasta.

3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego

MOPS

Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie Gminy Miasto Chełmża jest Ośrodek Pomocy Społecznej, będący jej jednostką organizacyjną. Siedziba MOPS znajduje się przy ul. gen. J. Hallera 19 w Chełmży. Obecnie w ośrodku zatrudnionych jest 16 pracowników. Strukturę organizacyjną ośrodka tworzą:

- Kierownik Ośrodka - 1,
- Pracownicy socjalni - 7,
- Asystent rodziny – 2,
- Pracownicy ds. świadczeń rodzinnych – 2,
- Pracownik ds. mieszkaniowych – 1,
- Pracownik ds. dodatków mieszkaniowych – 1,
- Pracownik ds. funduszu alimentacyjnego - 1,
- Pracownik ds. obsługi administracyjnej świadczeń z pomocy społecznej – 1,
- Pracownik ds. rozliczeń i sprawozdawczości - 1.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży realizuje szeroki zakres zadań, wynikających z następujących ustaw:

- ustawy o pomocy społecznej;
- ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii;
- ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- ustawy o ochronie zdrowia psychicznego;
- ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;

- ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ustawy o świadczeniach rodzinnych;
- ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej Ośrodek realizuje następujące zadania:

1. zadania własne Miasta o charakterze obowiązkowym:

- a) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- b) sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- c) udzielania schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- d) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- g) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- h) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego,
- i) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- j) praca socjalna,
- k) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- l) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- m) dożywianie dzieci,
- n) sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- o) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- p) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- q) sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej województwu,

- r) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- s) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- t) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

2. zadania własne Miasta:

- a) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- b) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- c) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- d) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- e) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

3. zadania zlecone Miastu z zakresu administracji rządowej:

- a) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- b) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłęską żywnościową lub ekologiczną,
- c) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- d) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych także udzielanie schronienia posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom,
- f) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Świadczenia z pomocy społecznej obejmują:

1. świadczenia pieniężne:

- a) zasiłek stały,
- b) zasiłek okresowy,
- c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- d) zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,

- e) pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- f) świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- g) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd,

2. świadczenia niepieniężne:

- a) praca socjalna,
- b) bilet kredytowy,
- c) opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne,
- d) składki na ubezpieczenia zdrowotne,
- e) pomoc rzeczowa,
- f) sprawianie pogrzebu,
- g) poradnictwo specjalistyczne,
- h) interwencja kryzysowa,
- i) schronienie,
- j) posiłek,
- k) niezbędne ubranie,
- l) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- m) specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- n) mieszkania chronione,
- o) pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- p) pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Jednym z rodzajów pomocy materialnej dla rodzin z terenu Gminy Miasto Chełmża są **świadczenia rodzinne** obejmujące zasiłek rodzinny oraz dodatek do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy i świadczenie pielęgnacyjne oraz jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka, które mają na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Zasiłek rodzinny przysługuje jeżeli:

- dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 574,00 zł,
- w przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności zasiłek rodzinny przysługuje jeżeli dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 664,00 zł.

Świadczenia rodzinne wypłacane są m.in. na podstawie następujących aktów prawnych:

- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013r. poz.1456, z późn.zm);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 stycznia 2013 roku w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz. U. z 2013r. poz.3);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 2012 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz.U. z 2012 poz. 959).

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. poz. 788, z późn.zm.) i ciąży obowiązek alimentacyjny a także małżonkom, jeżeli rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się:

- orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami:
 - konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji
 - konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy w wysokości 520,00 zł miesięcznie przysługuje, jeżeli łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 623,00 zł.

Specjalny zasiłek opiekuńczy nie przysługuje, jeżeli:

1. osoba sprawująca opiekę:
 - a) ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno - rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego;
 - b) ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014r.o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
 - c) legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.
2. osoba wymagająca opieki została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, w rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej

całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu;

3. na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury;
4. członek rodziny osoby sprawującej opiekę ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10, specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
5. na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub prawo do zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
6. na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Fundusz alimentacyjny stanowi system wspierania osób uprawnionych do alimentów środkami finansowymi z budżetu państwa. Został utworzony na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2012r. poz.1228, z późn.zm). Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych z funduszu alimentacyjnego, zasady i tryb postępowania w sprawach przyznawania i wypłacania świadczeń oraz reguluje działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych. Fundusz przeznaczony jest do zabezpieczania wypłacania alimentów, których płatnicy okazali się niewypłacalni lub uchylają się od ich płacenia. Świadczenia przysługują osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia albo w przypadku, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia, a także w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – wówczas świadczenie przyznawane jest bezterminowo. Drugim warunkiem otrzymania pomocy jest uzyskanie dochodu w przeliczeniu na jednego członka w rodzinie, nie przekraczającego kwoty 725,00 zł.

Ponadto rodziny, które mają problemy finansowe i nie są w stanie samodzielnie płacić czynszu, mogą wystąpić o wsparcie w postaci **dodatku mieszkaniowego**, którego przyznanie uzależnione jest przede wszystkim od średniego dochodu miesięcznego rodziny oraz powierzchni zajmowanego lokalu. Z kolei wysokość przyznanego świadczenia zależy od wysokości wydatków ponoszonych na utrzymanie mieszkania przypadających na normatywną powierzchnię użytkową zajmowanego lokalu oraz od dochodów i liczby osób w gospodarstwie domowym.

W tym miejscu należy również wspomnieć o **dotatku energetycznym**. Od dnia 1 stycznia 2014 r. osoby otrzymujące dodatek mieszkaniowy mają prawo do zryczałtowanego dodatku energetycznego, którego wysokość roczna wynosi nie więcej niż 30% iloczynu limitu zużycia energii elektrycznej oraz średniej ceny energii elektrycznej dla odbiorcy energii elektrycznej w gospodarstwie domowym. Aby otrzymać niniejsze świadczenie należy spełnić trzy podstawowe kryteria ustawowe:

- uprawnienie do dodatku mieszkaniowego,
- zawarta umowa na sprzedaż energii elektrycznej z przedsiębiorstwem energetycznym,
- zamieszkiwanie w miejscu dostarczania energii elektrycznej.

Szczegółowy wykaz świadczeń społecznych przyznanych w 2013 roku przez MOPS w Chełmży w ramach zadań własnych Gminy Miasto Chełmża przedstawia tabela 14.

**Tabela 14. Świadczenia społeczne w ramach zadań własnych Gminy Miasto Chełmża
(stan na dzień 31.12.2013 r.)**

Formy pomocy	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe ogółem, w tym:	150	1613	549 136	150	212
- przyznany dla osoby samotnie gospodarującej	111	1197	450 106	111	111
- pozostającej w rodzinie	39	416	99 030	39	107
Zasiłki okresowe ogółem, w tym:	902	6 714	2 431 993	873	2 327
Przyznane z powodu bezrobocia	900	6 696	2 428 811	871	2 324
Przyznane z powodu niepełnosprawności	7	18	3 182	7	11
Posiłek	447	57 814	229 196	271	1 017
- w tym dla dzieci	360	48 825	148 319	207	928
Usługi opiekuńcze ogółem	74	20 008	287 122	73	94
Sprawienie pogrzebu	2	2	2 324	2	2
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	762	x	278 488	751	2 035
Praca socjalna	x	x	x	1149	2 831
Udzielenie schronienia	22	5 929	229 196	271	1 017
Skierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca Gminy w tym domu	20	190	465 616	20	20

Źródło: Dane MOPS w Chełmży

W tabeli 15 przedstawiono dane dotyczące rodzaju i skali pomocy społecznej w Chełmży, udzielonej przez MOPS. Najliczniejszą grupę beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez MOPS w Chełmży w 2013 roku stanowiły osoby dotknięte ubóstwem – 2 712 osób. Na przestrzeni lat 2008 – 2013 liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa zwiększyła się o 36,9%.

Drugim istotnym powodem wsparcia udzielanego przez MOPS w Chełmży było bezrobocie – 2 633 osób, trzecim niepełnosprawność – 292 osób, zaś czwartym potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność – 209 osób.

Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej mogą korzystać zarówno z pomocy finansowej, jak i rzeczowej.

Tabela 15. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez MOPS w Chełmży

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin						Liczba osób w tych rodzinach					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ubóstwo	734	763	765	728	894	1 064	1 981	2 006	1 919	1 743	2 212	2 712
Sieroctwo	2	1	1	2	1	1	6	5	4	6	2	4
Bezdomność	11	12	14	17	24	31	19	17	18	22	34	34
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	20	14	12	6	14	40	68	53	50	23	72	209
Bezrobocie	534	599	649	698	803	1 009	1 576	1 666	1 710	1 788	2 099	2 633
Niepełnosprawność	132	123	129	111	130	154	265	231	232	167	201	292
Długotrwała lub ciężka choroba	110	101	105	94	93	127	158	156	158	138	128	128
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:	33	32	27	8	7	43	115	116	91	30	25	144
- rodziny niepełne	29	28	23	6	5	35	86	89	67	15	13	103
- rodziny wielodzietne	4	4	4	2	0	3	26	27	24	15	0	20
Alkoholizm	3	1	2	4	5	16	5	1	3	5	6	28
Narkomania	0	0	0	1	1	3	0	0	0	1	1	8
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	1	9	5	5	9	6	1	9	5	10	11
Przemoc w rodzinie	1	1	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin						Liczba osób w tych rodzinach					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0
Zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa	1	0	0	0	0	-	1	0	0	0	0	13
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	1	-	0	0	0	0	5	0

Źródło: Dane MOPS w Chełmży

POZOSTAŁE PODMIOTY

Na terenie Gminy Miasto Chełmża funkcjonują następujące podmioty wsparcia dla osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej:

- Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu przy Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej "Przychodnia Chełmżyńska" – pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym udziela lekarz oraz terapeuta.
- Grupa AA „Dobra Wola”, Grupa Wsparcia AI - ANON „Qvo Vadis” oraz Grupa Wsparcia DDA – Grupy AA to wspólnoty anonimowych alkoholików. W ich grono wchodzi zarówno kobiety, jak i mężczyźni, którzy dzielą się doświadczeniami, siłą i nadzieją, w celu rozwiązywania problemów alkoholowych i pomagania innym w wyzdrowieniu z alkoholizmu. Podstawowym warunkiem przynależności do grup jest chęć zaprzestania picia oraz trwanie w trzeźwości i pomoc innym alkoholikom w jej osiągnięciu.
- Punkt Informacyjno - Konsultacyjny MKRPA.

3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Gmina Miasto Chełmża corocznie opracowuje i uchwała „Roczny Program Współpracy Gminy Miasto Chełmża z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, prowadzącymi działalność pożytku publicznego”.

Program określa cele, zasady i zakres przedmiotowy oraz formę współpracy Gminy Miasto Chełmża z organizacjami pozarządowymi, wymienia priorytetowe zadania publiczne, które powinny być w pierwszej kolejności wsparte środkami publicznymi, wyznacza okres realizacji przewidzianych zadań, a także porusza kwestie sposobu realizacji programu, wysokości środków przeznaczonych na realizację i sposobu oceny realizacji programu.

Współpraca Miasta z organizacjami określonymi ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014r. poz. 1118, z późn.zm) realizowana jest w oparciu o zasadę pomocniczości, suwerenności, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Celem głównym *Programu* jest zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów. Cel ten ma zostać osiągnięty poprzez realizację zadań w zakresie:

1. pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób. W ramach niniejszego zadania wspierane będą imprezy charytatywne, zbiórki publiczne, a także działania mające na celu pomoc w wychodzeniu z bezdomności oraz pomoc najbardziej potrzebującym;
2. ochrony i promocji zdrowia. W ramach tego obszaru przewidziano wsparcie:
 - działań propagujących zdrowy styl życia,
 - funkcjonowania punktów profilaktycznych,
 - prowadzenia akcji profilaktycznych,
 - organizowanie olimpiad, konkursów,
 - honorowego krwiodawstwa,
 - działalności oświatowo - zdrowotnej wśród dzieci i młodzieży;
3. działania na rzecz osób niepełnosprawnych, w ramach którego przewidziano dofinansowanie zadań z zakresu integracji ze środowiskiem ludzi zdrowych poprzez organizację imprez integracyjno – rekreacyjnych;
4. wypoczynku dzieci i młodzieży – wsparcie finansowe rajdów oraz imprez dla dzieci i młodzieży;
5. kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego - współfinansowanie festiwali, konkursów, przeglądów oraz imprez miejskich, w tym o charakterze rocznicowym, a także informowanie społeczności lokalnej o wydarzeniach związanych z miastem w prasie wydawanej na terenie Gminy Miasto Chełmża;
6. kultury fizycznej i sportu, w ramach tej kategorii przewidziano wsparcie szkoleń dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej w różnych dziedzinach sportu, a także udziału poszczególnych dyscyplin sportowych w rozgrywkach ligowych na różnych szczeblach;
7. ekologii i ochrony zwierząt oraz dziedzictwa przyrodniczego - finansowe wsparcie kontroli w zakresie zapobiegania niszczenia środowiska naturalnego i przyrody;
8. turystyki i krajoznawstwa - wspieranie inicjatyw turystycznych;
9. ratownictwa i ochrony ludności - zapewnienie bezpieczeństwa wypoczywającym nad wodą;

10. przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, wsparcie kompleksowych działań w zakresie resocjalizacji rodzin z uzależnieniami, w tym z zaburzeniami psychicznymi.

3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Miasto Chełmża

3.2.1. Rodzina

Rodzina jest społecznością powołaną do wzbudzania i rozwoju życia jednostkowego, a jednocześnie jest podstawą życia społecznego, ponieważ dostarcza społeczeństwu nowych członków i najpełniej kształtuje człowieka. Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone jest opieką i ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie, w systemie cenionych wartości, na pierwszy plan wysuwane jest szczęście i dobro dziecka, które daje równocześnie szczęście rodzicielskie i małżeńskie. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych.

Problemy występujące w takiej rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Czynniki odnoszące się do właściwości osobowościowych członków rodzin, jak alkoholizm, narkomania, przemoc, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych stanowią główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy problem długotrwałego bezrobocia, czy ubóstwa. Są one najczęściej przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Dokonujące się zmiany, postęp, szybsze tempo życia, niosące za sobą wiele pozytywnych skutków, często pogłębiają wiele negatywnych zjawisk, takich jak: bezrobocie, uzależnienia, przestępczość, które są niejednokrotnie przyczynami rozpadu rodziny.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny problemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać i wspomagać, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

Stosowane rozwiązania powinny opierać się na współpracy różnych podmiotów wsparcia społecznego po to, by udzielona pomoc była kompleksowa i dawała jak największe prawdopodobieństwo rozwiązania problemów rodzin dysfunkcyjnych. W tych działaniach należy uwzględnić nie tylko wsparcie finansowe, ale również pomoc psychologów, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych czy policji, którzy pomogą walczyć z trudnościami i rozwijać umiejętności opiekuńczo-wychowawcze rodzin. Ważna jest również integracja rodzin, zapewnienie im możliwości wspólnego spędzania czasu i budowania więzi rodzinnych.

3.2.2. Bezrobocie

Mieszkańcy Gminy Miasto Chełmża znajdują zatrudnienie w podmiotach gospodarczych zlokalizowanych na jego terenie, w pobliskich miejscowościach /m.in. w Pomorskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Ostaszewie/ oraz w miastach (Toruń, Bydgoszcz). Oferowana na rynku pracy liczba miejsc jest niewystarczająca w stosunku do liczby osób potrzebujących pracy.

Na terenie Miasta występuje znaczne bezrobocie strukturalne. Kierunki kształcenia w placówkach ponadgimnazjalnych są nieadekwatne do aktualnych potrzeb rynku pracy – brak przygotowania osób w zawodach technicznych, co powoduje w kolejnych latach trudności w znalezieniu pracy.

Duże znaczenie ma również niechęć części osób bezrobotnych do podjęcia pracy oraz niedopasowanie wykształcenia części osób do potrzeb rynku pracy, np. duża liczba osób z wykształceniem wyższym humanistycznym (pedagogika, filozofia, historia) przy znikomym zapotrzebowaniu rynku.

Zgodnie z danymi GUS, w latach 2008 - 2013 liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Miasto Chełmża systematycznie rosła. W 2013 roku w Chełmży zarejestrowane były 1 673 osoby bezrobotne, co w porównaniu do roku bazowego daje wzrost liczby bezrobotnych aż o 83,0%. Wśród osób pozostających bez pracy w 2013 roku przeważały kobiety, ich udział wyniósł ponad 53%. Tak duży wzrost liczby osób bezrobotnych wynika z trwającego od 2008 roku kryzysu gospodarczego i ze zmniejszającej się liczby podmiotów gospodarczych, a co za tym idzie malejącej liczby miejsc pracy. Ważnym czynnikiem jest również ujawnienie osób bezrobotnych, które do tej pory nie były zarejestrowane w urzędzie pracy.

Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł w 2013 roku dla kobiet 19,4%, a dla mężczyzn 15,3%.

Tabela 16. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Miasto Chełmża w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bezrobotni zarejestrowani wg płci						
ogółem	914	1 208	1 228	1 268	1 540	1 673
mężczyźni	389	573	532	615	722	774
kobiety	525	635	696	653	818	899
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci						
ogółem	9,3	12,3	12,4	12,9	15,8	17,2
mężczyźni	7,8	11,4	10,4	12	14,2	15,3
kobiety	10,9	13,3	14,6	13,8	17,5	19,4

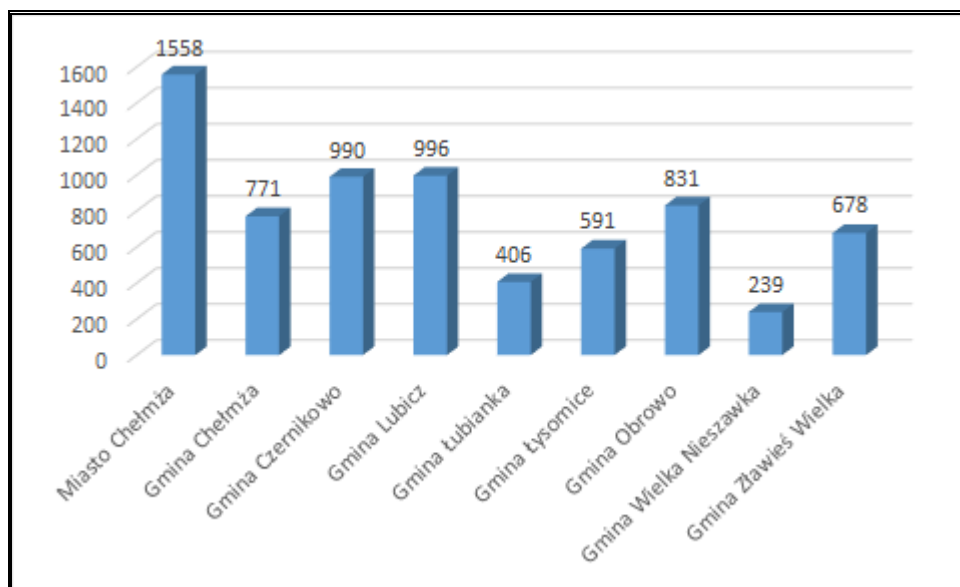
Źródło: Dane GUS

Tabela 17. Charakterystyka osób bezrobotnych na terenie powiatu toruńskiego

BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI					
WYSZCZEGÓLNIENIE	W TYM:				
	OGÓŁEM	KOBIETY	ZWOLNIENI Z PRZYCYN ZAKŁADU PRACY	Osoby w okresie do 12 m-cy od ukończenia szkoły	BEZROBOTNI Z PRAWEM DO ZASIŁU
Miasto Chełmża	1 558	867	93	71	188
Gmina Chełmża	771	456	57	48	92
Gmina Czernikowo	990	568	12	68	77
Gmina Łubicz	996	571	101	56	118
Gmina Łubianka	406	230	39	44	60
Gmina Łysomice	591	323	46	36	71
Gmina Obrowo	831	476	60	55	80
Gmina Wielka Nieszawka	239	130	35	12	34
Gmina Zławieś Wielka	678	378	57	48	86
RAZEM	7 060	3 999	500	438	806

Źródło: Dane PUP dla Powiatu Toruńskiego

Wykres 5. Bezrobocie wg gmin na terenie powiatu toruńskiego

Źródło: <http://pup.powiattorunski.ibip.pl/>

Tabela 18. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Miasto Chełmża

Wyszczególnienie	XII 2008	XII 2009	XII 2010	XII 2011	XII 2012	XII 2013	VI 2014
Liczba bezrobotnych ogółem	914	1028	1228	1268	1540	1673	1425
Kobiety	525	635	696	653	818	899	782
Mężczyźni	389	393	532	615	722	774	643
Z prawem do zasiłku	223	378	341	230	251	164	153
Liczba absolwentów	47	40	46	50	94	75	35
liczba osób niepełnosprawnych	29	63	43	64	67	63	55
Osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia	198	261	263	283	317	341	321
Osoby bezrobotne do 25 roku życia	200	273	265	258	318	331	235
Liczba bezrobotnych wg wieku							
od 18 do 24 roku życia	200	273	265	258	318	331	235
od 25 do 34	236	313	328	348	449	502	442
od 35 do 44	186	238	261	249	315	324	303
od 45 do 54	205	270	260	277	300	328	266
od 55 do 59	73	98	97	106	129	140	127
od 60 do 64 roku życia	14	16	17	30	29	48	52
Liczba bezrobotnych wg wykształcenia							
Wyższe	28	40	51	50	58	70	50
Policealne i średnie zawodowe	138	163	229	173	219	229	176
Średnie ogólnokształcące	99	142	140	139	178	195	169
Zasadnicze zawodowe	322	431	407	459	567	616	505
Gimnazjalne i poniżej	327	432	401	447	518	563	525

Źródło: PUP dla Powiatu Toruńskiego

Analizując strukturę bezrobocia, należy zauważyć, że:

- Gmina Miasto Chełmża w 2013 roku przodowała pod względem osób bezrobotnych wśród gmin powiatu toruńskiego,
- wśród osób bezrobotnych przeważały kobiety, które stanowiły 54,9% osób bezrobotnych na koniec czerwca 2014 roku,
- o 31,4% wzrosła liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku,

- w analizowanym okresie zmniejszyła się liczba bezrobotnych absolwentów, z kolei wzrosła liczba niepełnosprawnych osób bezrobotnych (wzrost o prawie 90%),
- ze względu na wiek osób bezrobotnych: na koniec czerwca 2014 roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby od 25 do 34 roku życia – ich udział wyniósł 31,0%, analizując zmiany na przestrzeni lat 2008-2013 zauważamy, że liczba tych osób zwiększyła się o 87,3%. Z kolei najmniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 60 – 64 lata, które stanowiły 3,6% ogólnej liczby bezrobotnych,
- pod względem wykształcenia wśród osób bezrobotnych: największy udział miała grupa osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Należy zauważyć, że wraz ze wzrostem wykształcenia maleje liczba osób bezrobotnych. Niepokojący jest wzrost liczby osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym o 78,6%.

Osoby bezrobotne są drugą pod względem liczebności grupą beneficjentów pomocy społecznej w Chełmży. W ramach działań wspomagających osoby bezrobotne, MOPS organizuje projekty ze środków unijnych, współpracuje z PUP i organizacjami społecznymi o zbieżnym profilu działania.

3.2.3. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata, który wiąże się z obniżeniem sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych. Z niepełnosprawnością fizyczną często wiąże się tzw. niepełnoprawność społeczna, czyli niezdolność do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Do tej grupy zaliczamy alkoholików, narkomanów i byłych więźniów.

Osoby niepełnosprawne spotykają się na co dzień z wieloma barierami, takimi jak bezrobocie, bariery architektoniczne i komunikacyjne, utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji oraz izolacją społeczną.

Na obszarze Gminy Miasto Chełmża, wiele budynków użyteczności publicznej jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych, jednak nadal potrzebne są działania i inwestycje mające na celu zniesienie barier architektonicznych. Istotnym ograniczeniem jest niedostosowanie obiektów handlowych i usługowych oraz brak sygnalizacji świetlnej dostosowanej do potrzeb osób niewidomych.

Jak wynika z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmży, liczba osób niepełnosprawnych w Chełmży przyjęła trend rosnący - porównując rok 2013 do roku 2008 uzyskujemy wzrost liczby osób niepełnosprawnych o blisko 10,2%.

Zgodnie z danymi MOPS w Chełmży, niepełnosprawni tworzą trzecią pod względem liczebności grupę beneficjentów pomocy społecznej. W latach 2008 – 2013 liczba osób

objętych pomocą MOPS z powodu niepełnosprawności wzrosła i w 2013 roku wyniosła 292 osoby.

Tabela 19. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Chełmży z powodu niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba rodzin	132	123	129	111	130	
Liczba osób w tych rodzinach	265	231	232	167	201	292

Źródło: Dane MOPS w Chełmży

3.2.4. Uzależnienia

ALKOHOLIZM

Alkoholizm jest zaburzeniem polegającym na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. Nadużywanie alkoholu jest ważnym problemem społecznym, który często prowadzi do wzrostu przestępczości i przemocy w rodzinie, ale także do innych zakłóceń życia rodzinnego. Efektem tego uzależnienia może być także izolacja społeczna, problemy finansowe i problemy z prawem. Problem ten dotyka coraz większą grupę ludzi, również młodzież i dzieci w wieku szkolnym. Przeciwdziałanie temu zjawisku musi opierać się na długofalowych i wielokierunkowych działaniach.

Na terenie Gminy Miasto Chełmża realizatorami działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych są następujące jednostki:

- **Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, której podstawowym celem jest budowanie systemu pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin. Cel ten ma zostać osiągnięty w szczególności przez szeroko rozumianą profilaktykę wśród dzieci i młodzieży. Tak więc priorytetem działania Komisji stała się profilaktyka i zapobieganie powstawaniu problemom związanym z uzależnieniami, poprzez zmniejszenie ich rozmiarów. Ważnym obszarem działania jest także budowanie systemu pomocy dla osób dotkniętych uzależnieniem alkoholowym i ich rodzin oraz wyeliminowanie ryzykownych zachowań wśród dzieci i młodzieży.
- **Samorząd Gminy Miasto Chełmża** - w oparciu o „*Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*”, Samorząd Chełmży realizuje działania, które zmierzają do zmniejszania się skali zjawisk patologicznych, jakimi jest nadużywanie alkoholu. Program obejmuje działania o charakterze profilaktycznym, informacyjnym, edukacyjnym oraz terapeutycznym i interwencyjnym, służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży.
- **Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu działająca przy Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej “Przychodnia Chełmżyńska”**, oferuje

pomoc zarówno dla osób uzależnionych, jak i współuzależnionych. Osobom uzależnionym i współuzależnionym poradę udziela lekarz oraz terapeuci.

- **Ośrodek Wsparcia Caritas Diecezji Toruńskiej prowadzi** ognisko wychowawcze dla dzieci ze szkół podstawowych i gimnazjum z terenu Chełmży. Ośrodek pomaga w szczególności dzieciom, pochodzącym z rodzin ubogich materialnie, dotkniętym różnymi patologiami, w tym również problemem alkoholowym. Wszyscy potrzebujący mogą tu znaleźć profesjonalną opiekę i zrozumienie ich sytuacji rodzinnej. Celem niniejszej jednostki jest zapewnienie opieki wychowawczej oraz realizacja działań terapeutycznych dla dzieci potrzebujących wsparcia, mających trudności w realizacji programu szkolnego.

Ognisko powyższe założenia realizuje poprzez:

- pomoc dydaktyczną,
 - kształtowanie prawidłowych postaw w kontaktach interpersonalnych,
 - profilaktykę uzależnień, w szczególności przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
 - współpracę z rodzicami, szkołą, poradnią pedagogiczną,
 - organizuje zajęcia sportowe i rekreacyjne.
- **Komisariat Policji w Chełmży** - realizuje programy kontrolno - prewencyjne w zakresie bezpieczeństwa na drogach, bezpiecznego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Dodatkowo działania w ramach przeciwdziałania uzależnieniu alkoholowemu podejmują MOPS, grupy samopomocowe, instytucje kultury i organizacje pozarządowe, szkoły i placówki oświatowe oraz parafia.

Zgodnie z danymi MOPS w Chełmży zawartymi w tabeli 20:

- w 2013 roku udzielono łącznie 212 porad prawnych i 270 porad psychologicznych,
- w latach 2008 – 2013 o ponad 8% zmniejszyła się liczba osób, które zgłoszono na Komisję,
- w analizowanym okresie o 25% zmniejszyła się liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie Komisji i o 50,8% zmniejszyła się liczba osób, korzystających z różnych form terapii,
- w porównaniu do roku 2008, w 2013 roku zwiększyła się liczba dzieci, które korzystały z programów profilaktycznych.

Tabela 20. Uzależnienia alkoholowe na terenie Gminy Miasto Chełmża

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba udzielonych porad prawnych	0	0	0	0	192	212
Liczba udzielonych porad psychologicznych	0	2	21	34	321	270
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	111	135	106	109	105	102
Liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie Komisji	64	91	102	61	29	48
Liczba osób, które podjęły leczenie dobrowolnie	1	4	5	7	5	13
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	12	24	8	7	4	15
Liczba osób korzystających z różnych form terapii	118	87	134	72	171	58
Liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach	350	200	500	150	361	613

Źródło: Dane MOPS w Chełmży

NARKOMANIA

Terminem narkomania określa się stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale także stosowanie wszelkich środków wywołujących euforię odurzającą. Nawykowe odurzanie się narkotykami staje się zjawiskiem masowym i groźnym dla zdrowia i życia (nadużywanie silnych środków narkotycznych prowadzi do śmierci, samobójstw na skutek przyjmowania różnych substancji) i dla mienia społeczeństwa (rozboje, rabunki, kradzieże popełnione w celu zdobycia pieniędzy na zaspokojenie głodu narkotycznego).

Realizatorami działań z zakresu przeciwdziałania narkomanii na terenie Gminy Miasto Chełmża są następujące jednostki:

- **Komisariat Policji w Chełmży**, który prowadzi postępowania dotyczące m.in. narkotyków.
- **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej** obejmuje pomocą socjalną rodziny, mające m.in. problemy z narkotykami.
- **Inne instytucje i organizacje pozarządowe**, realizujące zadania z zakresu udzielania pomocy i działań prewencyjnych, m.in. z zakresu przeciwdziałania narkomanii.
- **Szkoły i placówki oświatowo-wychowawcze** - w oparciu o środki z budżetu Miasta, w szkołach podstawowych i w gimnazjach, realizowane są programy profilaktyczno-wychowawcze z zakresu przeciwdziałania narkomanii.

Każda szkoła realizuje ponadto szkolny program profilaktyczno - wychowawczy, zawierający m.in. działania informacyjno - edukacyjne z zakresu profilaktyki uzależnień. Organizowane są imprezy, łączące występy artystyczne i koncerty z działaniami edukacyjno – informacyjnymi o tematyce profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych.

W działaniach profilaktycznych uczestniczą m.in. organizacje pozarządowe.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2013 roku objęto pomocą osoby borykające się z problemem narkomanii. Liczba osób w rodzinach dotkniętych problemem narkomanii wynosiła 8 osób. W związku z tym należy wnioskować, że na terenie Miasta problem narkomanii ma znaczenie marginalne, jednak w razie potrzeby MOPS pomaga w znalezieniu odpowiedniego ośrodka, gdzie osoba uzależniona będzie mogła poddać się leczeniu.

Tabela 21. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Chełmży z powodu narkomanii

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba rodzin	0	0	0	1	1	3
Liczba osób w tych rodzinach	0	0	0	1	1	8

Źródło: MOPS w Chełmży

INNE UZALEŻNIENIA

Wśród uzależnień możemy wyróżnić także:

- **uzależnienie od dopalaczy**, które młodzież może zakupić przez Internet. Dopálacze mają działanie psychoaktywne, wywołują w organizmie określone stany – odurzenia, pobudzenia, euforii, halucynacje. Negatywne skutki stosowania dopálaczy obejmują: bóle głowy, bóle w klatce piersiowej, zaburzenia rytmu serca, bezsenność, problemy z koncentracją, stany lękowe, zawał serca, udar mózgu, stany agresji, które mogą zakończyć się próbą samobójstwa lub zabójstwa, śpiączką, niewydolnością nerek, wątroby.
- **uzależnienie od komputera i gier komputerowych**, które najczęściej dotyczy dzieci i młodzieży, powoduje, że osoby uzależnione często nie potrafią odróżnić rzeczywistości od fikcji. Do negatywnych skutków zaliczamy również: stopniowy zanik więzi rodzinnych, utrudniony rozwój intelektualny, osłabioną siłę woli, osobowość i wrażliwość moralną oraz zaniedbywanie obowiązków szkolnych i domowych.
- **uzależnienie od hazardu**, polega na częstym, powtarzającym się uprawianiu hazardu, który zaczyna kontrolować życie chorego i prowadzi do zaniedbania jego społecznych, zawodowych i rodzinnych zobowiązań. W miarę postępowania choroby zwiększa się izolacja społeczna. Pojawia się poczucie winy i wstydu, a chory zaczyna ukrywać swoje uzależnienie. Gracz czuje konieczność natychmiastowego zaspokajania własnych potrzeb, co może prowadzić do aktów przemocy i przestępstw dokonywanych w celu zdobycia środków do gry.

Aktualnie system pomocy osobom uzależnionym na terenie Gminy Miasto Chełmża oparty jest na działaniach MOPS-u, Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu

działająca przy Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej "Przychodnia Chełmżyńska", Ośrodka Wsparcia Caritas Diecezji Toruńskiej, a także działalności stowarzyszeń niosących pomoc osobom uzależnionym.

3.2.5. Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się na podstawie tzw. kryterium dochodowego. Ośrodek pomocy społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie kryterium dochodowego. Wśród powodów ubóstwa wyróżniamy między innymi bezrobocie, uzależnienia i niechęć do podejmowania stałej pracy.

Ośrodki pomocy społecznej zobowiązane są udzielić wsparcia osobom żyjącym na poziomie minimum socjalnego.

Na przestrzeni lat 2008 – 2013 liczba osób objętych pomocą społeczną na terenie Miasta Chełmży, które spełniały kryterium do uzyskania pomocy z powodu ubóstwa zachowywała trend rosnący. W 2013 roku, w porównaniu do roku 2008, liczba osób objętych pomocą zwiększyła się o 36,9%. Należy zaznaczyć, że osoby dotknięte ubóstwem były najliczniejszą grupą beneficjentów pomocy MOPS w 2013 roku.

Tabela 22. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Chełmży, które spełniły kryterium do uzyskania pomocy

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba rodzin	734	763	765	728	894	1 064
Liczba osób w tych rodzinach	1 981	2 006	1 919	1 743	2 212	2 712

Źródło: Dane MOPS w Chełmży

3.2.6. Bezdomność

Za osobę bezdomną uważa się osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

W analizowanym okresie liczba osób bezdomny na terenie Miasta ulegała wahanom, jednak ostatecznie w 2013 roku, w porównaniu do roku bazowego nastąpił wzrost liczby osób bezdomnych o 15,8%.

W latach 2008-2013 liczba osób bezdomnych w rodzinach dotkniętych problemem bezdomności korzystających z pomocy MOPS na terenie Chełmży wzrosła. W 2013 roku z pomocy skorzystały 34 osoby.

Tabela 23. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Chełmży z powodu bezdomności

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba osób bezdomnych	19	12	14	17	24	22
Liczba rodzin	11	12	14	17	24	31
Liczba osób w tych rodzinach	19	17	18	22	34	34

Źródło: Dane MOPS w Chełmży

3.2.7. Przemoc w rodzinie

Przemocą w rodzinie można najogólniej określić zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Do najczęstszych przyczyn przemocy należą: alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody, upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety, dzieci, osoby starsze, rzadziej mężczyźni. Wśród rodzajów przemocy, oprócz przemocy fizycznej, mamy do czynienia z przemocą psychiczną.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem występującym dużo częściej, niż mówią o tym oficjalne statystyki. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego związane z tym zjawiskiem są nastawione na zwiększenie pomocy ofiarom przemocy. Wpływ na wykrywalność będzie miała między innymi większa świadomość mieszkańców Gminy co do możliwości i sposobów reagowania na przemoc oraz większa wiedza na temat zjawiska, która wpłynie na zmianę stereotypów, ukształtowanie wrażliwości społecznej oraz umiejętność rozpoznawania sytuacji przemocy w

rodzinie. Nie bez znaczenia jest dostępność i oferta usług specjalistycznych dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie.

Przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Miasto Chełmża zajmują się:

1. Policja;
2. Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Chełmży;
3. Szkoły i placówki opieki zdrowotnej;
4. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zespół Interdyscyplinarny jest grupą specjalistów podejmująca działania mające na celu udzielenia pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych, przemocy domowej, demoralizacji nieletnich oraz zaniedbania obowiązków rodzicielskich. W jego skład wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych. Ponadto, w skład zespołu mogą wchodzić prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań specjalistów oraz podmiotów, które wchodzi w jego skład w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Na terenie Gminy Miasto Chełmża obowiązuje **Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie w gminie miasta Chełmży na lata 2012 – 2015**, który został przyjęty Uchwałą Nr XIII/97/12 Rady Miejskiej Chełmży z dnia 26 stycznia 2012 r.

Celem niniejszego dokumentu jest:

- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Miasto Chełmża,
- zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Powyższe cele zostaną zrealizowane dzięki budowaniu lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy oraz diagnozowaniu zjawiska przemocy na terenie Gminy Miasto Chełmża, a także poprzez podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy w rodzinie, udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie oraz oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.

3.2.8. Przestępczość

O bezpieczeństwo na terenie Chełmży dbają funkcjonariusze Komisariatu Policji w Chełmży. Na przestrzeni analizowanych lat liczba interwencji domowych zwiększyła się o prawie połowę i w 2013 roku wyniosła 548 interwencji domowych.

W 2013 roku w Chełmży wykryto 391 przestępstw, wśród których wyróżnić można 54 kradzieże rzeczy obcej, 62 kradzieże z włamaniem, jedną bójkę (pobicie) oraz po 6 rozbojów i uszczerbków na zdrowiu. W analizowanym okresie:

- liczba przestępstw ogółem ulegała wahaniom, jednak ostatecznie odnotowano prawie 60% spadek liczby przestępstw;
- w porównaniu do 2008 roku, w roku 2013 zwiększyła się liczba kradzieży rzeczy obcej,
- w stosunku do roku 2008 liczba kradzieży z włamaniem wzrosła ponad pięciokrotnie;
- na terenie Miasta sporadycznie dochodziło również do bójek i pobic i rozbojów.

Tabela 24. Przestępczość w Chełmży

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba ofiar przemocy domowej, w tym:	-	-	-	-	21	34
- kobiety	-	-	-	-	15	24
- mężczyźni	-	-	-	-	1	0
- dzieci	-	-	-	-	5	10
Liczba sprawców przemocy domowej, w tym:	-	-	-	-	13	22
- kobiety	-	-	-	-	1	0
- mężczyźni	-	-	-	-	12	22
Liczba interwencji domowych, w tym:	-	-	-	368	624	548
- dotyczących przemocy w rodzinie	-	-	-	8	9	14
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	-	-	-	8	13	22
Liczba przestępstw, w tym:	942	297	566	1 102	660	391
- kradzież rzeczy obcej	32	26	80	128	93	54

- kradzież z włamaniem	10	19	89	125	116	62
- rozboje	4	5	23	9	7	6
- bójki i pobicia	4	6	9	7	8	1
- uszczerbek na zdrowiu	9	10	13	8	6	6

Źródło: Dane MOPS w Chełmży

3.2.9. Osoby starsze

Starość i starzenie się – to pojęcia, które nie zostały jeszcze jednoznacznie zdefiniowane, zarówno przez nauki biologiczne jak i społeczne. Pierwsze z tych pojęć traktowane jest jako zjawisko, faza życiowa, drugie natomiast jest procesem.

Za podstawowe cechy starości uważa się: znaczny spadek zdolności adaptacyjnych człowieka w wymiarze biologicznym, psychospołecznym, postępujące ograniczenie ruchowe i samodzielności życiowej, stopniowe nasilenie się zależności od otoczenia.

Najważniejszymi problemami osób starszych są: samotność, choroba, inwalidztwo, życie w ubóstwie i poczucie nieprzydatności. Wszechobecny „kult młodości” prowadzi do marginalizacji osób starszych jako zbiorowości i stopniowego eliminowania ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego.

Według danych epidemiologicznych, ok. 95% Polaków starzeje się w sposób niefizjologiczny, wraz z wiekiem pojawia się niedołężność, niedowidzenie, głuchota, otępienie, niesprawność ruchowa.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za początek starości uznaje 60 rok życia. Wyróżnia trzy zasadnicze etapy starości:

- 60 – 75 r. ż. – wiek podeszły (tzw. wczesna starość);
- 75 – 90 r. ż. – wiek starczy (tzw. późna starość);
- 90 r. ż. i powyżej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność).

Z danych GUS wynika, że w 2013 roku na terenie Chełmży mieszkało 2 879 osób starszych, z czego większość – ponad 60% stanowiły kobiety.

Tabela 25. Osoby starsze na terenie Gminy Miasto Chełmża w 2013 r.

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
60-64 lata	950	445	505
65-69 lat	573	240	333
70-74 lata	468	186	282
75-79 lat	423	141	282
80-84 lata	297	91	206
Powyżej 85	168	41	127
Razem	2 879	1 144	1 735

Źródło: Dane GUS

W Chełmży działają jednostki, które zrzeszają i aktywizują osoby starsze. Wśród nich na szczególne wyróżnienie zasługują:

1. Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy;
2. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów - Oddział Rejonowy w Chełmży.

Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy jest placówką dydaktyczną dla osób w podeszłym wieku. Uniwersytet Trzeciego Wieku w Chełmży stwarza możliwość ciągłego poszerzania wiedzy, a także pobudza do aktywizacji społecznej seniorów. Celem działalności uczelni jest aktywizacja ludzi starszych, a także *„wykorzystanie potencjału osób starszych na rynku pracy – wiedzy, umiejętności i doświadczenia życiowego, dla rozwoju gospodarczego i społecznego kraju”*. Z drugiej zaś strony, uczelnia jest dla osób starszych miejscem spotkań z rówieśnikami, która jednocześnie umożliwia odkrycie nowych pasji i zainteresowań.

Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy to dobra perspektywa mądrego spędzania czasu dla ludzi "dojrzałych", chcących zachować kondycję zarówno fizyczną jak i intelektualną. Należy podkreślić, że tematyka wykładów dopasowana jest do aktualnych potrzeb słuchaczy.

Źródło: <http://www.u3w.byd.pl/>

O tym, jak bardzo trafna jest to inicjatywa, świadczy ilość zapisanych słuchaczy (około 90) i wysoka frekwencja na wykładach, które cieszą się dużym zainteresowaniem. Chętnych ciągle przybywa. Wszyscy zainteresowani działalnością UTW mogą dołączać do grona seniorów. Słuchacze organizują także wycieczki, spotkania towarzyskie itp.

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów - Oddział Rejonowy w Chełmży

zrzesza emerytów, rencistów i osoby niepełnosprawne w celu:

- poprawiania ich warunków socjalno-bytowych oraz uczestniczenia w życiu społecznym przez współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej, samorządowej, ze związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami społecznymi, gospodarczymi i spółdzielczymi;
- organizowania życia kulturalnego i artystycznego emerytów, rencistów oraz inwalidów;
- reprezentowania ich interesów wobec organów władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz popularyzowania ich problemów wśród społeczeństwa.

Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów liczy obecnie 336 członków. W ramach swej statutowej misji organizuje wycieczki, turnusy czasowe, tzw. spotkania przy kawie oraz tradycyjne spotkanie opłatkowe. W 2014 roku Związek zorganizował 3 wycieczki jednodniowe dla 142 osób, 2 wyjazdy kilkudniowe dla 98 osób oraz dwa tzw. spotkania przy kawie dla 124 osób.

Zmiany społeczne, które zaszły w ostatnich latach: osłabienie więzi rodzinnych i brak zainteresowania rodziny losami osób starszych oraz osłabienie więzi sąsiedzkich – większość ludzi nie zna swoich sąsiadów lub nie utrzymuje z nimi bliższych kontaktów, prowadzą do wykluczenia i wzrostu zjawiska osamotnienia osób starszych. Seniorzy w Chełmży mogą korzystać z szerokiej oferty zajęć integracyjnych i aktywizacyjnych, jednak mimo to część z nich boryka się z problemem alienacji.

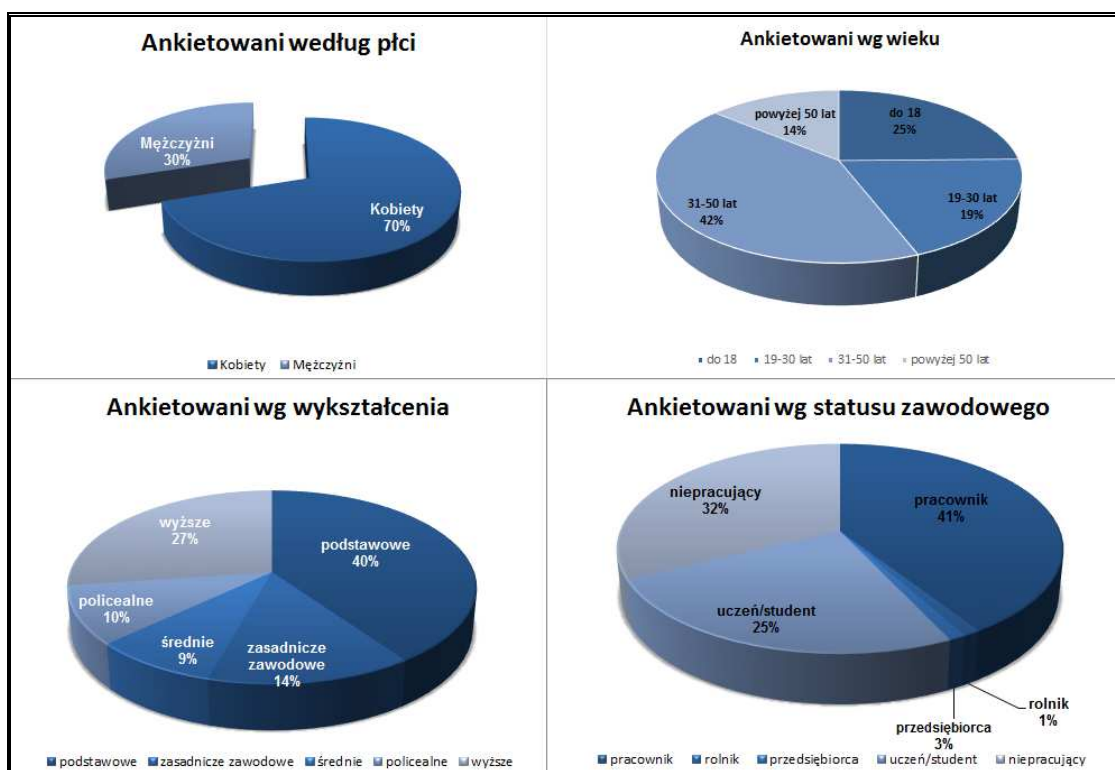
Mimo tak ciekawej oferty skierowanej do osób starszych, istnieje potrzeba utworzenia placówki dziennego pobytu, gdzie seniorzy mogliby się aktywizować w różnych dziedzinach życia społecznego.

3.3. Wyniki badania ankietowego

Na przełomie listopada i grudnia 2014 roku przeprowadzono ankietę wśród mieszkańców Chełmży w celu zdiagnozowania problemów społecznych na terenie Miasta.

Ankieta składała się z 20 pytań zamkniętych dotyczących strefy społecznej, w których poproszono ankietowanych o wyrażenie opinii na temat sytuacji społecznej mieszkańców Miasta. Pytania dotyczyły następujących obszarów: ubóstwa, niepełnosprawności, dostępu do służby zdrowia, osób starszych, uzależnień oraz przemocy domowej.

Udział w ankiecie wzięły 93 osoby. Charakterystykę osób ankietowanych przedstawiono poniżej, natomiast wyniki ankiety dotyczące pytań otwartych i zamkniętych stanowią **Załącznik 1** do niniejszej Strategii.

3.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **SZANSE** - to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące negatywne zjawiska.
- **ZAGROŻENIA** - to wszystkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.
- **MOCNE STRONY** - to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym) jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).
- **SŁABE STRONY** - to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy, jak i jej

części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania gminy, bądź jej poszczególnych elementów.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Poniżej przedstawiono dwie tabele analizy SWOT. W jednej prezentowane są mocne i słabe strony gminy, w drugiej zaś szanse i zagrożenia. Z uwagi na materię opracowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej zagadnienia ujęte w tabelach ograniczono do sfer mających wpływ na politykę społeczną.

Tabela 26. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zapewniony dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej i stomatologicznej; • spadek liczby przestępstw na terenie Miasta; • placówki oświatowe na poziomie podstawowym i gimnazjalnym działające na terenie Miasta; • szeroki dostęp do opieki przedszkolnej; • ciekawa oferta spędzania wolnego czasu dla osób starszych; • działalność Chełmżyńskiego Ośrodka Kultury, Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, Ośrodka Sportu i Turystyki, Szkoły Muzycznej, Powiatowej i Miejskiej Orkiestry Dętej w Chełmży; Chóru Św. Cecylia oraz Towarzystwa Przyjaciół Chełmży, które wpływają na integrację i organizację czasu wolnego mieszkańców Miasta; • ciekawa oferta spędzania wolnego czasu organizowana przez Miasto i organizacje pozarządowe; • kompetentne i sprawne działanie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmży; • działalność pozostałych organów wsparcia, tj. Poradni Terapii Uzależnień od Alkoholu przy Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej "Przychodnia Chełmżyńska", Grup AA oraz Punktu Informacyjno - Konsultacyjnego MKRPA; • działalność stowarzyszeń i organizacji pozarządowych na terenie Miasta na rzecz lokalnej społeczności; • pomoc dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków; 	<ul style="list-style-type: none"> • stagnacja przedsiębiorczości na terenie Miasta wyrażona spadkiem liczby podmiotów gospodarczych • wzrost liczby osób bezrobotnych na terenie Miasta, • największa liczba osób bezrobotnych wśród gmin powiatu toruńskiego; • niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy; • duży odsetek bezrobotnych wśród beneficjentów MOPS; • niedostateczny system wsparcia dla dzieci i młodzieży uzależnionych od dopalaczy i narkotyków; • rosnąca liczba osób dotkniętych ubóstwem; • duży udział osób dotkniętych problemem niepełnosprawności i długotrwałe lub ciężko chorych wśród beneficjentów MOPS; • występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług; • rosnący udział osób dotkniętych alkoholizmem wśród beneficjentów MOPS; • występowanie zjawiska osamotnienia wśród osób starszych.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> funkcjonowanie Ośrodka Wsparcia Diecezji Toruńskiej „Caritas” 	

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> wyhamowanie negatywnych trendów dotyczących migracji oraz wzrost liczby urodzeń spowodowanych prorodziną polityką państwa; dotacje z Unii Europejskiej przyznawane w ramach funduszy pomocowych; utrzymanie się pozytywnych kierunków dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców; efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej, koordynacja tych działań. 	<ul style="list-style-type: none"> spadek przyrostu naturalnego w ostatnich latach; ujemne saldo migracji; starzenie się społeczeństwa; konkurencja pomiędzy gminami w zabieganiu o środki pomocowe oraz lokalizację inwestycji; rozwarstwianie się społeczeństwa, podział na biednych i bogatych; bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych.

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli analizy SWOT, wiele zagrożeń dla rozwoju Chełmży dotyczy szeroko rozumianej polityki społecznej. Zjawiska takie jak, bezrobocie i ubóstwo z jednej strony są wynikiem określonych procesów społeczno-gospodarczych, z drugiej zaś same potrafią generować nowe problemy w postaci uzależnień czy przemocy w rodzinie. Ich rozwiązanie wymaga kompleksowego podejścia do zastanej rzeczywistości, ze szczególnym uwzględnieniem osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia łatwo stać się beneficjentem systemu pomocy społecznej, o wiele trudniej jednak powrócić na drogę samodzielności i odpowiedzialności za byt własny i losy rodziny. Dlatego też w proponowanych działaniach położono duży nacisk na profilaktykę, działania edukacyjne i terapeutyczne.

4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Prognoza zawiera informacje o potrzebach, problemach i zasobach danej społeczności lokalnej, które:

- wynikają z analizy danych opisujących stan społeczności lokalnej w ostatnich latach (z diagnozy sytuacji społecznej),
- uwzględniają tendencje rozwojowe właściwe dla danego kraju, regionu oraz owej społeczności,
- dotyczą okresu, w jakim będzie realizowana Strategia, czyli lat 2015-2020.

4.1. Prognoza demograficzna¹

PROGNOZA PRZYROSTU NATURALNEGO

Na podstawie *Prognozy dla powiatu toruńskiego na lata 2011-2035* opracowanej przez GUS prognozuje się, że w latach 2015-2020 liczba urodzeń żywych przyjmie trend malejący, a liczba zgonów – trend rosnący. Tym samym, przyrost naturalny na obszarze Gminy Miasto Chełmża będzie ujemny i malejący.

Tabela 27. Prognoza przyrostu naturalnego w Mieście Chełmża do 2020 roku

Lata	urodzenia	zgony	przyrost naturalny
2014	133	165	-32
2015	133	167	-35
2016	131	170	-39
2017	129	172	-43
2018	126	173	-47
2019	124	175	-51
2020	121	176	-55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 opracowanej przez GUS

PROGNOZA SALDA MIGRACJI

Zgodnie z prognozą do 2020 roku, saldo migracji na pobyt stały w Chełmży przyjmie trend rosnący. Jednak prognozuje się, że do 2020 roku saldo migracji będzie przyjmować wartości ujemne.

¹ Prognoza demograficzna została opracowana w oparciu o *Prognozę dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035* opracowaną przez GUS.

Tabela 28. Prognoza salda migracji w Chełmży do 2020 roku

Lata	napływ	odpływ	saldo migracji
2014	114	170	-56
2015	112	164	-52
2016	111	160	-50
2017	108	153	-45
2018	101	142	-41
2019	98	135	-38
2020	96	129	-32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 opracowanej przez GUS

PROGNOZA LUDNOŚCI

Na podstawie prognozy salda migracji i przyrostu naturalnego przyjęto prognozę liczby mieszkańców Gminy Miasto Chełmża w latach 2015 - 2020. Prognozuje się systematyczny spadek liczby mieszkańców Miasta w kolejnych latach.

Tabela 29. Prognoza liczby ludności Gminy Miasto Chełmża

Lata	saldo migracji	przyrost naturalny	liczba mieszkańców Gminy Miasto Chełmża
2014	-56	-32	14 879
2015	-52	-35	14 792
2016	-50	-39	14 703
2017	-45	-43	14 615
2018	-41	-47	14 527
2019	-38	-51	14 438
2020	-32	-55	14 351

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 opracowanej przez GUS

PROGNOZA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Struktura ludności według wieku będzie ulegać dynamicznym zmianom, praktycznie w całym prognozowanym okresie. Zmiany te są przede wszystkim konsekwencją demograficznego „falowania”, tj. pojawiania się na przemian wyżów i niżów demograficznych, których efekty nakładają się na siebie z różną siłą w różnych okresach, powodując bardziej widoczne zmiany w procesach dzietności i umieralności, natomiast w mniejszym stopniu oddziałują na tę strukturę zmiany w rozmiarach migracji zagranicznych definitywnych, czyli migracji na pobyt stały, a szczególnie emigracji.

Tabela 30. Prognoza struktury wiekowej mieszkańców Gminy Miasto Chełmża do 2020 roku

Prognoza ludności wg wieku							
Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	14 879	14 792	14 703	14 615	14 527	14 438	14 351
0-4 lata	813	805	794	781	765	750	732
5-9 lat	815	807	819	822	820	816	809
10-14 lat	770	786	777	767	779	773	769
15-19 lat	842	801	775	767	735	718	732
20-24 lata	991	962	903	858	821	806	769
25-29 lat	1224	1146	1105	1062	1038	996	965
30-34 lata	1227	1258	1259	1233	1184	1131	1065
35-39 lat	1129	1107	1110	1104	1164	1168	1196
40-44 lata	967	989	1044	1095	1062	1095	1076
45-49 lat	886	884	862	873	910	932	956
50-54 lata	999	961	937	897	872	834	835
55-59 lat	1186	1167	1122	1033	960	939	905
60-64 lata	997	1015	1030	1083	1114	1101	1085
65-69 lat	635	729	796	850	873	900	917
70-74 lata	453	432	431	451	502	550	630
75-79 lat	417	403	399	389	371	364	347
80-84 lata	314	309	300	306	302	299	290
Powyżej 85	213	230	243	243	256	266	272
Prognoza ludności wg ekonomicznych grup wieku							
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	2 398	2 397	2 389	2 370	2 364	2 339	2 311
Ludność w wieku produkcyjnym	9 451	9 276	9 115	8 922	8 747	8 618	8 500
Ludność w wieku poprodukcyjnym	3 029	3 119	3 199	3 322	3 417	3 481	3 541

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 opracowanej przez GUS

Z analizy danych w tabeli 30 wynika, że w latach 2015-2020 w Mieście Chełmża spadnie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, co w dłuższej perspektywie wpłynie niekorzystnie na liczebność grupy w wieku produkcyjnym oraz utrzymanie na obecnym poziomie istniejących placówek szkolnych. Jednocześnie zmniejszy się również liczba ludności w wieku produkcyjnym na korzyść ludności w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa Miasta. Zmiany te będą powodowały zmniejszenie się podaży siły roboczej na lokalnym rynku pracy, wpłyną na system finansów publicznych – wzrosną koszty opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi oraz będą bodźcem do rozwoju aktywności zawodowej osób w wieku poprodukcyjnym.

PROGNOZA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

Wzrost poziomu wykształcenia jest jednym z czynników określających rozwój społeczeństwa. W ciągu dziewięciu lat dzielących spisy powszechne obserwuje się dynamiczne zmiany, które wpłynęły w sposób znaczący na zmianę struktury ludności według poziomu wykształcenia.

Zachowanie trendów dążenia społeczeństwa do podwyższania i uzupełniania wykształcenia pozwala sądzić, że dane dotyczące poziomu wykształcenia z roku na rok będą ulegały poprawie. Zjawisko będzie dotyczyło przede wszystkim osób z wykształceniem średnim, które będą dążyły do uzyskania tytułu licencjata, inżyniera lub magistra, w marginalny sposób osób starszych z wykształceniem podstawowym.

4.2. Prognoza zmian

W rezultacie podjętych działań ujętych w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Miasto Chełmża na lata 2015-2020” przewiduje się wzrost zaufania mieszkańców do instytucji pomocowych, wzrost aktywności społeczno-gospodarczej mieszkańców oraz zmniejszenia zasięgu występujących na jego terenie problemów społecznych, które zostały szczegółowo scharakteryzowane w rozdziale 3.2. niniejszej Strategii.

Tabela 31. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy Miasto Chełmża w wyniku realizacji Strategii rozwiązywania problemów społecznych

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> – spadek liczby osób bezrobotnych, – wzrost liczby miejsc pracy w wyniku powstawania nowych podmiotów gospodarczych, – poprawa dostępu usług świadczonych przez PUP, – aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym, – zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy, – wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności opieki zdrowotnej i usług rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych, – powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych, – podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych, – wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe, – zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, – zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
Uzależnienia	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami,

Problem społeczny	Prognoza zmian
	<ul style="list-style-type: none"> – łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu, – rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny.
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> – poprawę warunków życia mieszkańców Miasta, – zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym, – zwiększenia dostępu do rynku pracy,
Przemoc w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, – zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą, – ochrona ofiar przemocy, – prowadzenie specjalistycznych terapii dla sprawców przemocy, – rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
Przestępczość	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie liczby przestępstw na terenie Miasta, – eliminowanie aktów wandalizmu i chuligaństwa poprzez odpowiednie zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, – zapewnienie bezpieczeństwa w szkołach i w ich otoczeniu, – ochrona ofiar przestępstw, – zwiększenie aktywności służb publicznych w przeciwdziałaniu przestępczości.
Osoby starsze	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności opieki zdrowotnej dla osób starszych, – wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, – rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.

Źródło: Opracowanie własne

Prognozowane zmiany zostaną osiągnięte poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających dla dobra mieszkańców Miasta w zakresie pomocy społecznej.

W ramach tej współpracy realizowane będą liczne programy pomocowe skierowane do konkretnych grup dotkniętych problemami społecznymi.

5. Cele strategiczne projektowanych zmian

Przeprowadzona diagnoza społeczna, zwłaszcza w zakresie problemów społecznych, a także prognoza zmian w zakresie objętym Strategią, pozwoliły na określenie **celu głównego** Gminy Miasto Chełmża w zakresie pomocy społecznej, którym jest:

**„POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA I AKTYWIZACJA MIESZKAŃCÓW GMINY MIASTO CHEŁMŻA
ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM ORAZ ICH INTEGRACJA Z POZOSTAŁYMI
MIESZKAŃCAMI MIASTA.”**

Tak sformułowany cel główny obejmuje wszystkie obszary problemowe niniejszej Strategii i adresowany jest do wszystkich obecnych jak i potencjalnych mieszkańców Miasta, których warunki i poziom życia odbiegają od przeciętnego.

W oparciu o dokonaną analizę SWOT, dotychczasowe doświadczenia pracowników MOPS w Chełmży oraz rzeczywiste potrzeby społeczne, sformułowano następujące **priorytetowe obszary:**

- I. **Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym.**
- II. **Osoby niepełnosprawne.**
- III. **Rodzina.**
- IV. **Osoby uzależnione i przemoc w rodzinie.**
- V. **Osoby bezrobotne.**
- VI. **Osoby starsze.**

Dla każdego z ww. obszarów wyznaczono **cel strategiczny**, które ułatwią realizację celu głównego.

Cel strategiczny 1. Pobudzenie do działania i integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Miasto Chełmża.

Cel strategiczny 2. Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym oraz poprawa jakości ich życia.

Cel strategiczny 3. Tworzenie systemu wsparcia rodzin z terenu Chełmży, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

Cel strategiczny 4. Zahamowanie zjawiska uzależnienia i przemocy w rodzinie oraz łagodzenie ich skutków.

Cel strategiczny 5. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Miasto Chełmża.

Cel strategiczny 6. Zapewnienie wsparcia osobom starszym oraz ich aktywizacja.

6. Kierunki niezbędnych działań

Aby móc skutecznie realizować Strategię, konieczne jest wskazanie niezbędnych działań w ramach zdefiniowanych celów strategicznych. Działania te zostały zapisane w postaci celów operacyjnych.

Tabela 32. Kierunki niezbędnych działań

Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Kierunki niezbędnych działań
<p>Cel strategiczny 1. Pobudzenie do działania i integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Miasto Chełmża.</p>	<p>1.1. Czynności mające na celu poprawę warunków życia osób i rodzin żyjących w ubóstwie oraz działania na rzecz ograniczenie ilości osób żyjących w ubóstwie.</p> <p>1.2. Wspieranie osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności oraz mechanizmy zapobiegające zjawisku bezdomności.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Określenie potrzeb i możliwości wsparcia osób i rodzin żyjących w biedzie. ✓ Udzielanie pomocy materialnej rodzinom ubogim. ✓ Współpraca z podmiotami, udzielającymi pomocy rzeczowej osobom potrzebującym. ✓ Kreowanie i realizacja programów na rzecz pomocy osobom żyjącym w ubóstwie. ✓ Wspieranie środowiska lokalnego w aranżowaniu i krzewieniu samopomocowych form wsparcia osób potrzebujących. ✓ Praca socjalna z osobami bezrobotnymi i ich rodzinami. ✓ Kontrolowanie zjawiska bezdomności na terenie Gminy. ✓ Zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych osób bezdomnych i osób zagrożonych bezdomnością. ✓ Zapewnienie miejsc noclegowych dla osób bezdomnych w okresie zimowym. ✓ Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w nabywaniu nowych kwalifikacji oraz kompetencji zawodowych i społecznych. ✓ Zapewnienie mieszkań socjalnych dla osób będących w trudnej sytuacji materialnej. ✓ Współpraca z PUP w zakresie organizowania prac interwencyjnych i robót publicznych również dla osób bezdomnych.
<p>Cel strategiczny 2. Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym oraz poprawa jakości ich życia.</p>	<p>2.1. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych i ich integracja z otoczeniem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Organizowanie usług opiekuńczych. ✓ Organizowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej. ✓ Wspieranie instytucji i organizacji aktywizujących osoby niepełnosprawne. ✓ Zapewnienie aktywnego udziału w życiu kulturalno-społecznym Gminy.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY MIASTO CHEŁMŻA
NA LATA 2015-2020

Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Kierunki niezbędnych działań
		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Informowanie o dostępnych formach wsparcia osób niepełnosprawnych. ✓ Wsparcie finansowe i materialne. ✓ Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej. ✓ Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych poprzez szkolenia i zatrudnienie. ✓ Rozwój wolontariatu na rzecz pomocy osób niepełnosprawnych. ✓ Wsparcie dla utworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej.
<p>Cel strategiczny 3. Tworzenie systemu wsparcia rodzin z terenu Chełmży, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.</p>	<p>3.1. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju oraz właściwego funkcjonowania w środowisku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Praca socjalna z rodzinami potrzebującymi. ✓ Wsparcie finansowe i materialne dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej. ✓ Zapewnienie odpowiedniego systemu wsparcia dla rodzin z dysfunkcjami, m.in. dzięki współpracy z asystentem rodziny. ✓ Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju. ✓ Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz diagnozowanie potrzeb dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym. ✓ Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży, a także organizowanie wypoczynku letniego i zimowego. ✓ Wsparcie rodzin w pełnieniu ich funkcji wychowawczej. ✓ Wsparcie procesu usamodzielniania się młodzieży znajdującej się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, tj. wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, osób opuszczających pieczę zastępczą, pieczę rodzinną.
<p>Cel strategiczny 4. Zahamowanie zjawiska uzależnienia i przemocy w rodzinie oraz łagodzenie ich skutków.</p>	<p>4.1. Zapobieganie i rozwiązywanie problemów alkoholowych. 4.2. Przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów wynikających z zażywania narkotyków i innych środków odurzających. 4.3. Zapewnienie wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym przemocą domową.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Inicjowanie i realizacja Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii oraz Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ✓ Działanie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. ✓ Zapewnienie doradztwa psychologicznego i różnych form pomocy dla osób uzależnionych oraz rodzin, w których istnieje problem uzależnienia. ✓ Tworzenie grup wsparcia. ✓ Tworzenie i inicjowanie programów profilaktycznych oraz świetlic dla dzieci i młodzieży ✓ Zapewnianie dzieciom i młodzieży dostępu do atrakcyjnej oferty spędzania

Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Kierunki niezbędnych działań
		<p>czasu wolnego.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Wspieranie działalności instytucji i stowarzyszeń prowadzonej w zakresie rozwiązywania problemu uzależnień. ✓ Organizowanie kampanii informujących o szkodliwości zażywania narkotyków i środków odurzających. ✓ Organizowanie form wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy domowej. ✓ Wspieranie działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Chełmży. ✓ Uświadamianie i uczulanie społeczeństwa na zjawisko przemocy w rodzinie. ✓ Tworzenie schronienia i grup wsparcia dla ofiar przemocy.
<p>Cel strategiczny 5. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Miasto Chełmża.</p>	<p>5.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych. 5.2 Zapewnienie wsparcia osobom dotkniętym bezrobociem. 5.3 Działania na rzecz ograniczenia liczby osób długotrwale bezrobotnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy. ✓ Działania aktywizujące osoby bezrobotne, współfinansowane ze środków unijnych. ✓ Organizowanie wspólnie z PUP zatrudnienia dla osób długotrwale bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych oraz zapewnienie dostępu do informacji o istniejących formach wsparcia. ✓ Pomoc materialna dla osób długotrwale bezrobotnych i ich rodzin. ✓ Wsparcie osób powracających na rynek pracy (np. poprzez tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, miejsc w przedszkolach, finansowanie opieki nad dziećmi do lat 3, współpracę z przedsiębiorcami).
<p>Cel strategiczny 6. Zapewnienie wsparcia osobom starszym oraz ich aktywizacja.</p>	<p>6.1. Działania zapobiegające wykluczeniu osób starszych. 6.2. Mechanizmy na rzecz poprawy warunków życia osób starszych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz osób starszych. ✓ Działania aktywizujące i integrujące osoby starsze ze środowiskiem. ✓ Współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami zrzeszającymi osoby starsze. ✓ Działania wspierające wolontariat na rzecz osób starszych. ✓ Praca socjalna z osobami starszymi. ✓ Wsparcie materialne osób starszych. ✓ Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania seniora. ✓ Tworzenie miejsc dziennego pobytu dla osób starszych. ✓ Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych. ✓ Organizowanie imprez integrujących osoby starsze.

Źródło: Opracowanie własne

7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe

Sposób realizacji Strategii

Realizacja postanowień Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest obowiązkiem władzy wykonawczej Gminy, a więc Burmistrza Gminy Miasto Chełmża. Dysponuje on niezbędnym w tym celu aparatem wykonawczym. We wprowadzaniu w życie poszczególnych celów czynnie uczestniczyć będą wszystkie podmioty realizujące zadania Gminy w zakresie pomocy społecznej, natomiast Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży będzie koordynatorem realizacji celów wskazanych w Strategii.

Ponadto, w realizacji Strategii można oczekiwać wsparcia i pomocy niżej wymienionych instytucji:

- Poradni Terapii Uzależnienia i Współzależnienia od Alkoholu przy Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej "Przychodnia Chełmżyńska s.c.";
- Grup „AA”;
- Ośrodka Wsparcia Caritas Diecezji Toruńskiej;
- Punktu Informacyjno - Konsultacyjnego MKRPA;
- Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Komisariatu Policji w Chełmży;
- placówek oświatowych, kulturalnych i sportowych z terenu Chełmży;
- organizacji społecznych i innych instytucji i placówek.

Niniejsza Strategia będzie również wdrażana poprzez realizację gminnych programów i projektów realizowanych przez ww. podmioty i instytucje współdziałające na poziomie Miasta. Do najważniejszych programów i narzędzi służących wdrożeniu Strategii należy zaliczyć:

- miejski program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
- programy na rzecz rewitalizacji społeczno-gospodarczej zdegradowanych dzielnic miast;
- programy i projekty związane z przeciwdziałaniem bezrobociu i aktywizacją zawodową mieszkańców, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Działania określone w niniejszej Strategii mogą być realizowane na różnych poziomach - począwszy od samodzielnej realizacji działania przez MOPS lub inne podmioty, poprzez współpracę partnerską, aż po zlecenie realizacji zadań publicznych podmiotom zewnętrznym w trybie określonym przepisami prawa.

Programy i projekty muszą być zbieżne z założeniami Strategii oraz tak zaplanowane, aby wpisywały się w strukturę celu głównego Strategii lub celów szczegółowych, zaś efekty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie celu głównego Strategii.

Ramy finansowe Strategii

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Miasto Chełmża” obejmują lata 2015-2020, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób ciągły zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy finansowane z jej dochodów;
- środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje);
- środki funduszu krajowego (PFRON);
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków rządowych, ministerialnych oraz Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii

Realizacja strategii będzie monitorowana w oparciu o założone wskaźniki monitoringu, w tym:

1. w obszarze ludności:
 - przyrost naturalny;
 - saldo migracji;
 - liczba klientów pomocy społecznej;
 - powody korzystania z pomocy;
 - formy udzielanej pomocy.
2. w obszarze rynku pracy:
 - liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych.
3. w obszarze edukacji:
 - liczba dzieci w szkołach i przedszkolach;
 - liczba ludności z podziałem na wykształcenie;
 - liczba programów i projektów przyjętych do realizacji;
 - ilość środków finansowych przeznaczonych na poszczególne działania zaplanowane w strategii.

Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z :

- danych statystycznych GUS,
- Urzędu Miasta w Chełmży,
- placówek oświatowych z terenu gminy,
- Komisariatu Policji,
- Powiatowego Urzędu Pracy,
- ze sprawozdań MOPS, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągnięcia celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Monitorowanie realizacji Strategii odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Wskaźnikiem realizacji celów strategicznych będzie nie tylko zmniejszająca się ilość świadczeniobiorców oraz zmniejszanie się strumienia środków na bezpośrednie wsparcie najbardziej potrzebujących, ale przede wszystkim poziom zadowolenia mieszkańców Miasta z jakości życia na terenie Chełmży. Jakość życia na terenie Miasta będzie z kolei weryfikowana na podstawie mierników zawartych w tabeli 33.

Tabela 33. Wskaźniki realizacji kierunków niezbędnych działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
<p>Cel strategiczny 1. Pobudzenie do działania i integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Miasto Chełmża.</p>	<p>1.1. Czynności mające na celu poprawę warunków życia osób i rodzin żyjących w ubóstwie oraz działania na rzecz ograniczenie ilości osób żyjących w ubóstwie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin ubogich, którym udzielono wsparcia, – liczba mieszkań socjalnych, – liczba osób, którym przyznano mieszkanie socjalne. – wysokość udzielonego wsparcia finansowego i rzeczowego.
	<p>1.2. Działania na rzecz ograniczanie liczby osób długotrwale bezrobotnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób objętych aktywnymi formami wsparcia, – liczba przeprowadzonych szkoleń dla osób bezrobotnych, – liczba przekwalifikowanych osób bezrobotnych, – liczba osób bezrobotnych biorących udział w szkoleniach, – liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac społecznie użytecznych, – liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych, – liczba osób bezrobotnych, które znalazły zatrudnienie, – liczba osób bezrobotnych, którym udzielono wsparcia w znalezieniu pracy, – liczba osób, które nabyły nowe kwalifikacje i kompetencje zawodowe.
	<p>1.3. Wspieranie osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności oraz mechanizmy zapobiegające zjawisku bezdomności.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób bezdomnych objętych wsparciem, – wysokość udzielonego wsparcia finansowego.

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
<p><u>Cel strategiczny 2.</u> Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym oraz poprawa jakości ich życia.</p>	<p>2.1. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych i ich integracja z otoczeniem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba obiektów użyteczności publicznej, w których zniesiono bariery architektoniczne, – liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach, – liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach, które uzyskały zatrudnienie, – liczba ofert w zakresie dostępu do rehabilitacji skierowanych do osób niepełnosprawnych przez Gminę, – liczba lekarzy udzielających pomocy osobom niepełnosprawnym, – liczba osób niepełnosprawnych biorących udział w imprezach kulturalnych na terenie Gminy, – liczba imprez kulturalnych, w których udział mogą brać osoby niepełnosprawne, – liczba zgłoszonych wolontariuszy, – liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono pomocy w ramach wolontariatu.
<p><u>Cel strategiczny 3.</u> Tworzenie systemu wsparcia rodzin z terenu Chełmży, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.</p>	<p>3.1. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju oraz właściwego funkcjonowania w środowisku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wysokość świadczeń pieniężnych przyznanych rodzinom, – liczba rodzin korzystających ze wsparcia MOPS, – liczba dzieci i młodzieży objętych programem dożywiania, – liczba dzieci i młodzieży korzystających z wypoczynku zimowego i letniego, – liczba organizowanych zajęć w ramach świetlic socjoterapeutycznych, – liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą MOPS, – liczba rodzin objętych wsparciem w zakresie wzmocnienia integracji jej członków.
<p><u>Cel strategiczny 4.</u> Zahamowanie zjawiska uzależnienia i przemocy w rodzinie oraz łagodzenie ich skutków.</p>	<p>4.1. Zapobieganie i rozwiązywanie problemów alkoholowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych z zakresu problemów alkoholowych, – liczba publikacji, materiałów informacyjnych z zakresu problemów alkoholowych, – liczba instytucji i stowarzyszeń prowadzących działalność w zakresie

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
		rozwiązywania problemów alkoholowych, – liczba wspólnie zrealizowanych przedsięwzięć w zakresie zwalczania uzależnienia alkoholowego.
	4.2. Przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów wynikających z zażywania narkotyków i innych środków odurzających.	– liczba punktów wsparcia psychologicznego dla osób uzależnionych, – liczba udzielonych porad psychologicznych, – liczba osób uzależnionych, które skorzystały ze wsparcia punktów doradztwa psychologicznego, – liczba zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych w szkołach, – liczba zorganizowanych zajęć przez organizacje pozarządowe.
	4.3. Zapewnienie wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym przemocą domową.	– liczba punktów wsparcia psychologicznego dla osób dotkniętych przemocą domową, – liczba udzielonych porad psychologicznych, – liczba osób, które skorzystały ze wsparcia psychologicznego, – liczba zrealizowanych przedsięwzięć w zakresie zwalczania przemocy w rodzinie, – liczba instytucji i stowarzyszeń prowadzących działalność w zakresie przeciwdziałania i zwalczania przemocy w rodzinie, – liczba publikacji, materiałów informacyjnych z zakresu problemu przemocy w rodzinie.
Cel strategiczny 5. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Miasto Chełmża.	5.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych. 5.2 Zapewnienie wsparcia osobom dotkniętym bezrobociem. 5.3 Działania na rzecz ograniczanie liczby osób długotrwale bezrobotnych	– liczba osób objętych aktywnymi formami wsparcia, – liczba przeprowadzonych szkoleń dla osób bezrobotnych, – liczba przekwalifikowanych osób bezrobotnych, – liczba osób bezrobotnych biorących udział w szkoleniach, – liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac społecznie użytecznych, – liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych, – liczba osób bezrobotnych, które znalazły zatrudnienie, – liczba osób bezrobotnych, którym udzielono wsparcia w znalezieniu pracy, – liczba osób, które nabyły nowe kwalifikacje i kompetencje zawodowe.

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
<p>Cel strategiczny 6. Zapewnienie wsparcia osobom starszym oraz ich aktywizacja</p>	<p>6.1. Działania zapobiegające wykluczeniu osób starszych. 6.2. Mechanizmy na rzecz poprawy warunków życia osób starszych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba pielęgniarek środowiskowych, – liczba ośrodków oferujących pomoc osobom starszym, – liczba lekarzy udzielających pomocy osobom starszym, – liczba osób starszych, biorących udział w imprezach kulturalnych na terenie Gminy, – liczba zgłoszonych wolontariuszy, – liczba osób starszych, którym udzielono pomocy w ramach wolontariatu.

Źródło: Opracowanie własne

9. Spis tabel

Tabela 1. Liczebność Gminy Miasto Chełmża z podziałem na płeć.....	7
Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Miasto Chełmża w 2013 r.	9
Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym w latach 2008-2013.....	10
Tabela 4. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Miasto Chełmża	11
Tabela 5. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu toruńskiego	12
Tabela 6. Migracje na pobyt stały gminne wg typu i kierunku	13
Tabela 7. Przyrost naturalny.....	14
Tabela 8. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Miasto Chełmża w latach 2008-2013.....	15
Tabela 9. Zasoby mieszkaniowe Gminy Miasto Chełmża	17
Tabela 10. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne	18
Tabela 11. Zinstytucjonalizowane formy opieki (przedszkola, żłobki, kluby dziecięce) na terenie Gminy Miasto Chełmża.....	21
Tabela 12. Szkoły prowadzone przez Gminę Miasto Chełmża	22
Tabela 13. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego	23
Tabela 14. Świadczenia społeczne w ramach zadań własnych Gminy Miasto Chełmża (stan na dzień 31.12.2013 r.).....	33
Tabela 15. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez MOPS w Chełmży ..	34
Tabela 16. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Miasto Chełmża w latach 2008-2013.....	40
Tabela 17. Charakterystyka osób bezrobotnych na terenie powiatu toruńskiego	40
Tabela 18. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Miasto Chełmża.....	41
Tabela 19. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Chełmży z powodu niepełnosprawności	43
Tabela 20. Uzależnienia alkoholowe na terenie Gminy Miasto Chełmża	45
Tabela 21. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Chełmży z powodu narkomanii.....	46
Tabela 22. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Chełmży, które spełniły kryterium do uzyskania pomocy	47
Tabela 23. Liczba osób objętych pomocą MOPS w Chełmży z powodu bezdomności	48

Tabela 24. Przestępczość w Chełmży	50
Tabela 25. Osoby starsze na terenie Gminy Miasto Chełmża w 2013 r.	52
Tabela 26. Analiza SWOT	55
Tabela 27. Prognoza przyrostu naturalnego w Mieście Chełmża do 2020 roku	57
Tabela 28. Prognoza salda migracji w Chełmży do 2020 roku.....	58
Tabela 29. Prognoza liczby ludności Gminy Miasto Chełmża	58
Tabela 30. Prognoza struktury wiekowej mieszkańców Gminy Miasto Chełmża do 2020 roku	59
Tabela 31. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy Miasto Chełmża w wyniku realizacji Strategii rozwiązywania problemów społecznych	60
Tabela 32. Kierunki niezbędnych działań	63
Tabela 33. Wskaźniki realizacji kierunków niezbędnych działań.....	69

10. Spis wykresów

Wykres 1. Struktura ludności Gminy Miasto Chełmża według płci	8
Wykres 2. Migracje w Gminie Miasto Chełmża	13
Wykres 3. Urodzenia żywe i zgony	14
Wykres 4. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Miasto Chełmża w 2013 r. wg sekcji PKD 2007	16
Wykres 5. Bezrobocie wg gmin na terenie powiatu toruńskiego	41

11. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Miasto Chełmża na tle powiatu toruńskiego i województwa kujawsko - pomorskiego	6
---	---

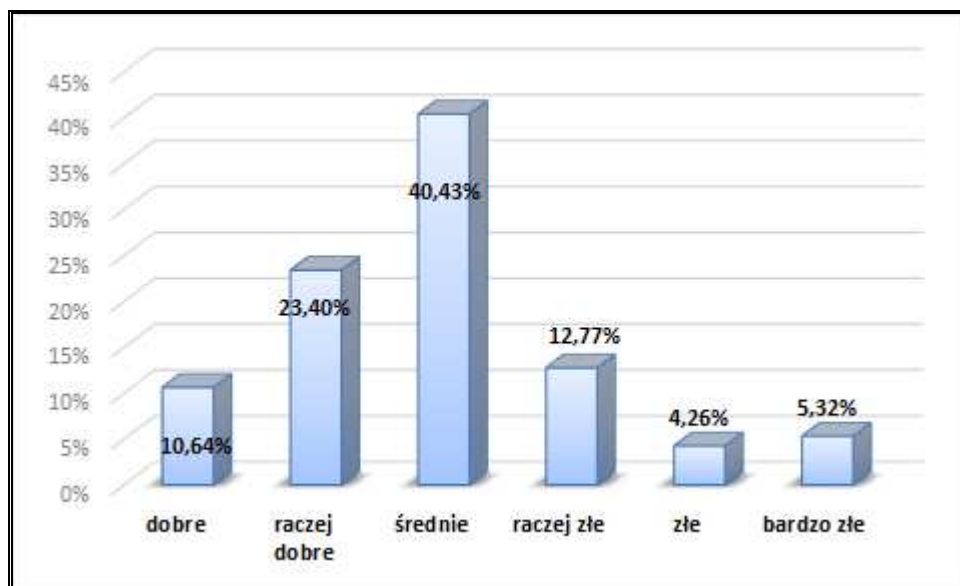
12. Załączniki

Załącznik 1. Wyniki badania ankietowego	
---	--

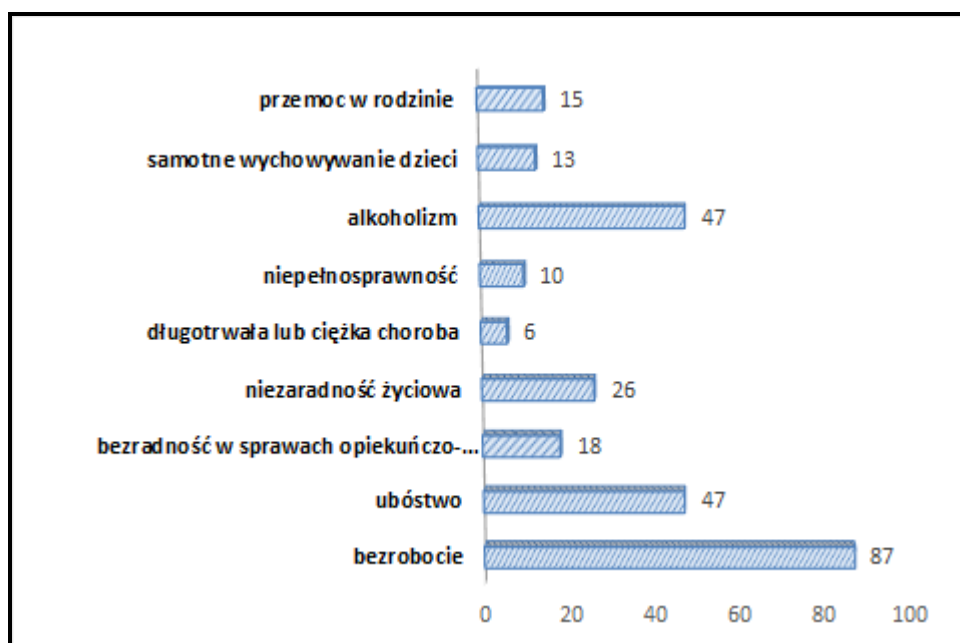
ZAŁĄCZNIK 1.

WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO (OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE ANKIET)

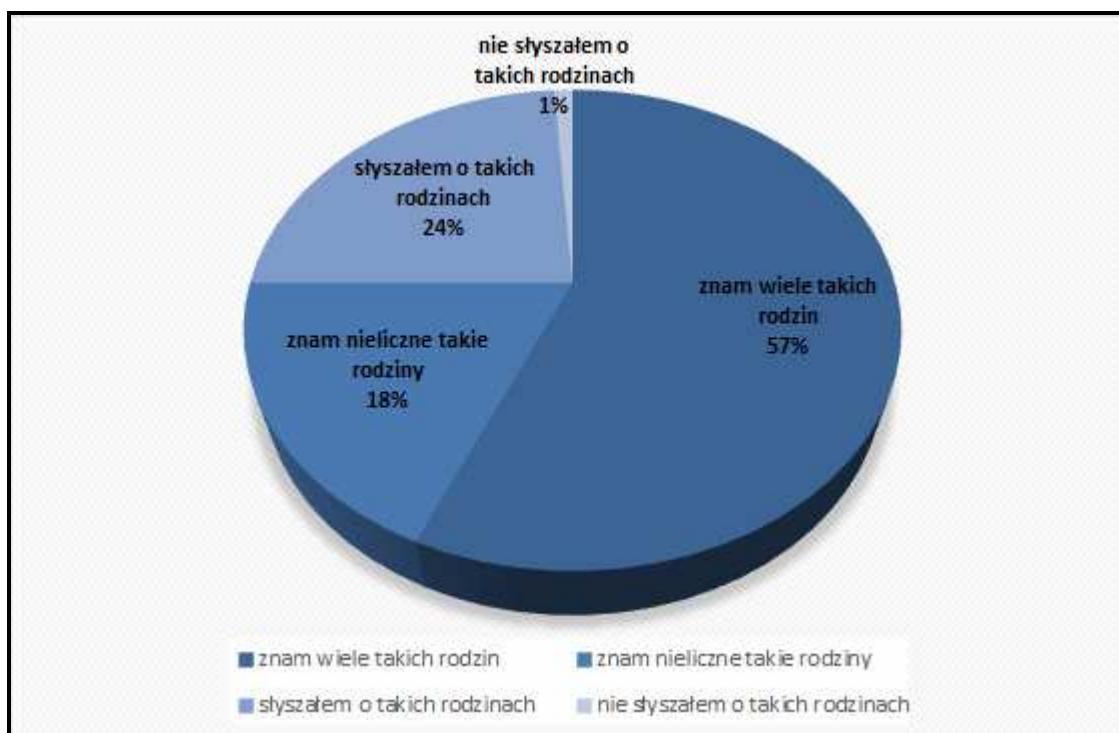
1. Jak oceniają Państwo aktualne warunki życia mieszkańców gminy?

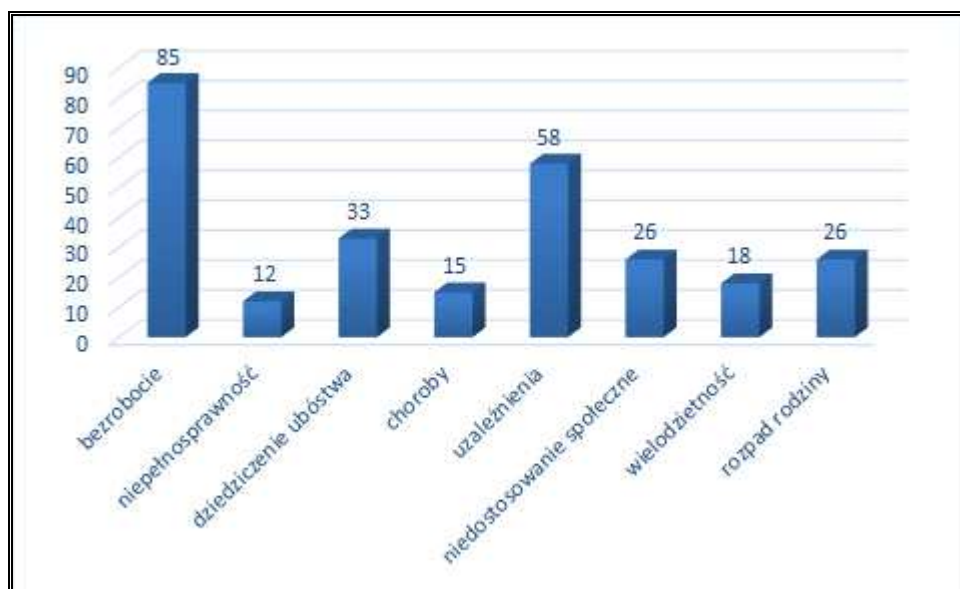
2. Jakie są według Państwa główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców, powodujące trudne warunki życia?

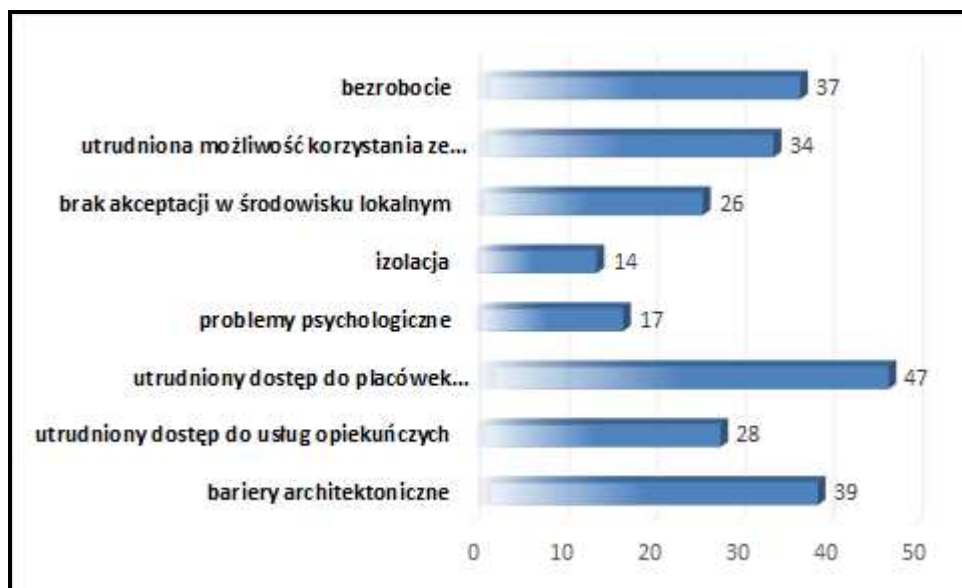
3. Czy Państwa zdaniem na terenie Gminy jest dużo rodzin ubogich?

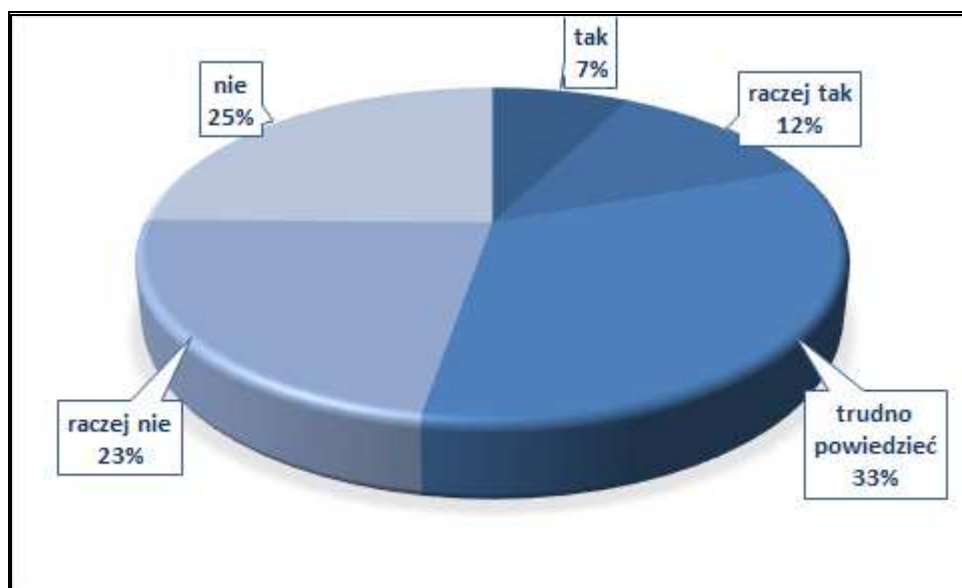
4. Jakie są Państwa zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo?

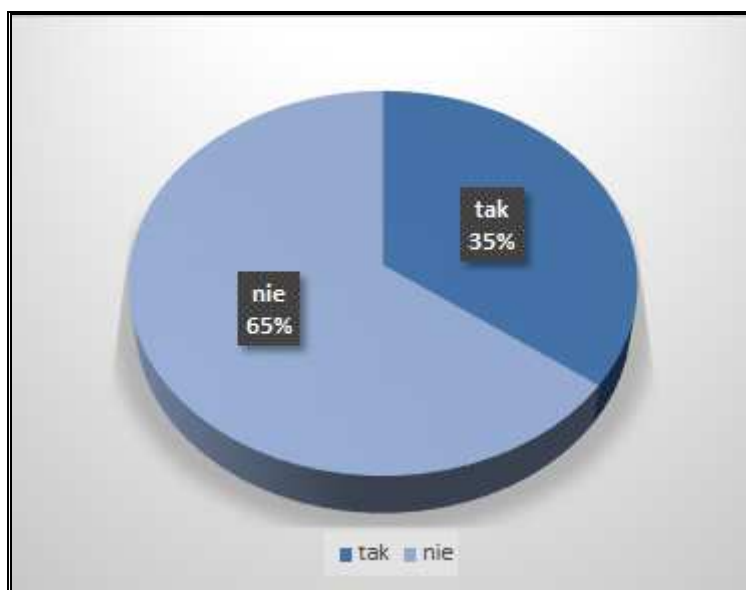
5. Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?

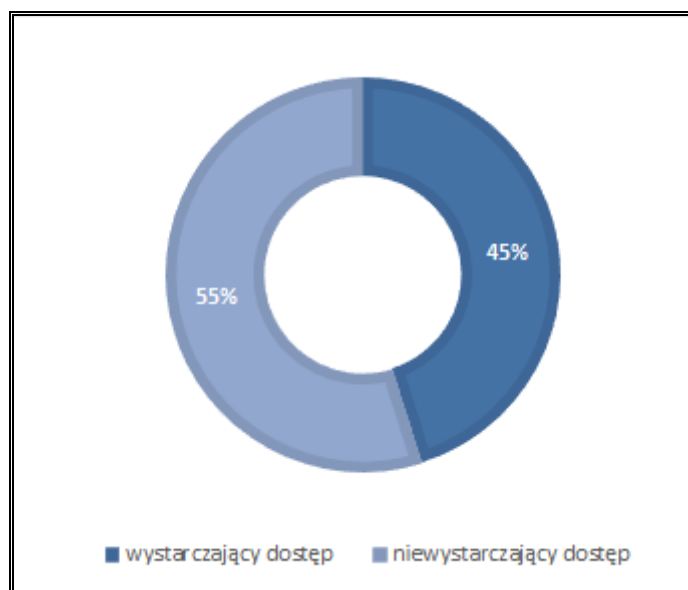
6. Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

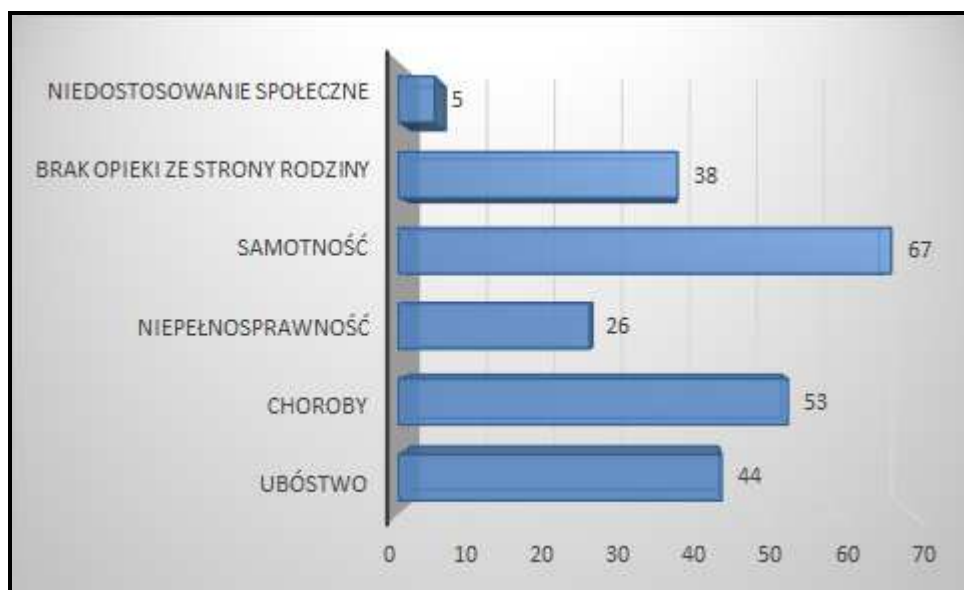
7. Czy w skład Państwa rodziny wchodzi osoba długotrwale chora?

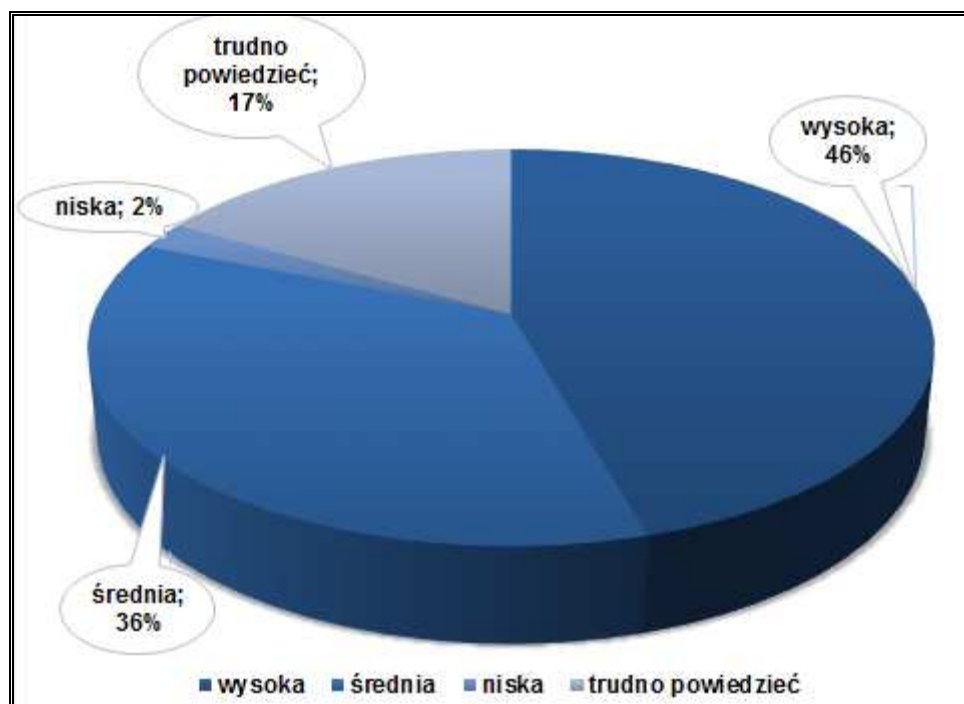
8. Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie Gminy jest wystarczający?

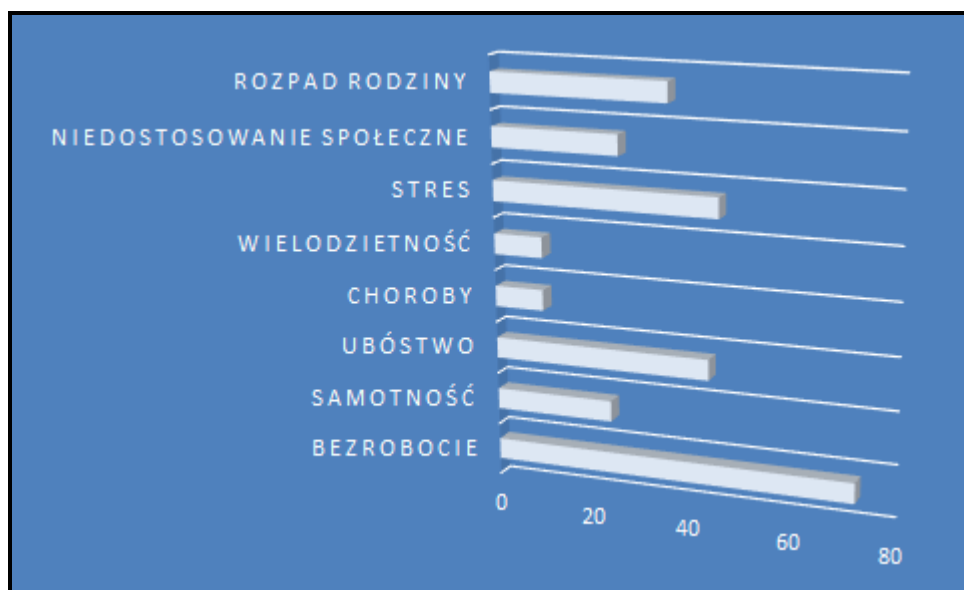
9. Z jakimi problemami społecznymi najczęściej borykają osoby starsze?

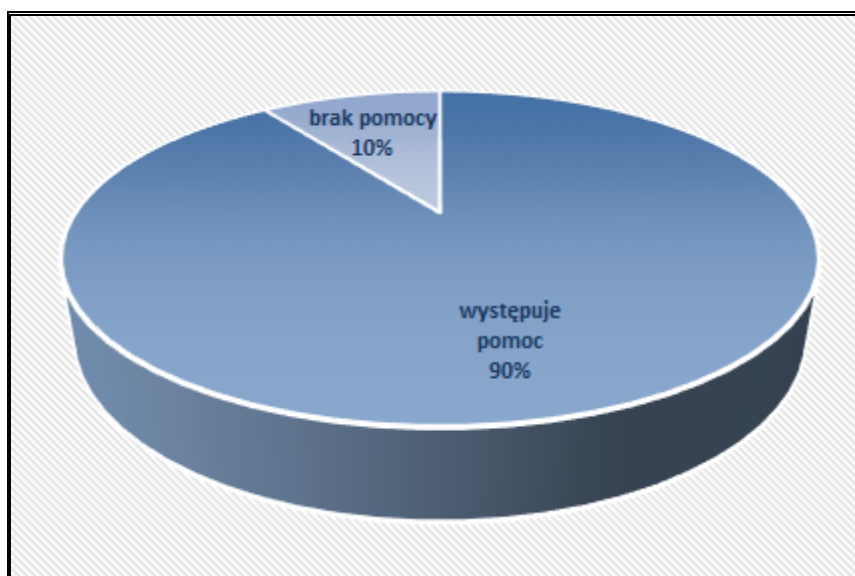
10. Jaka jest skala problemu uzależnień na terenie Gminy?

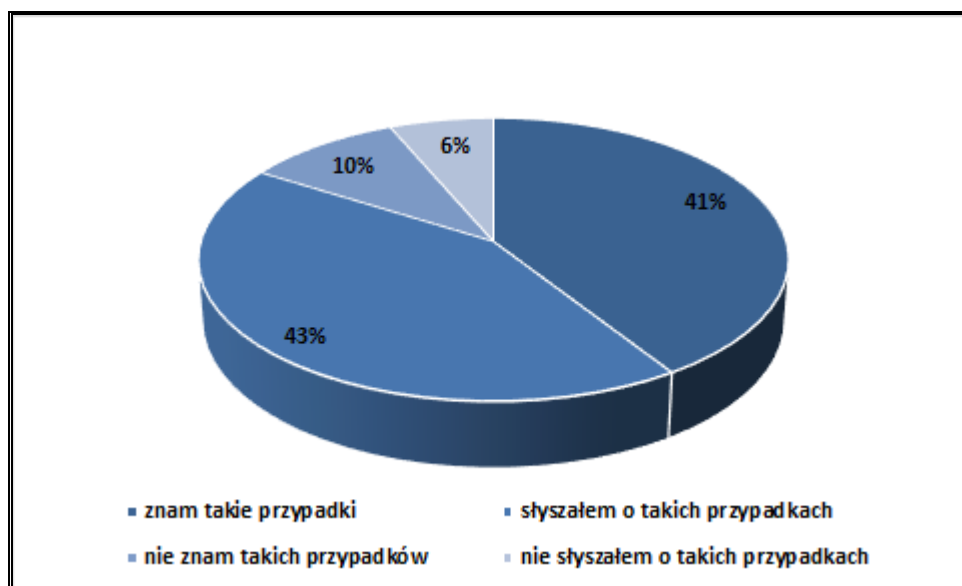
11. Jakie są przyczyny występowania uzależnień?

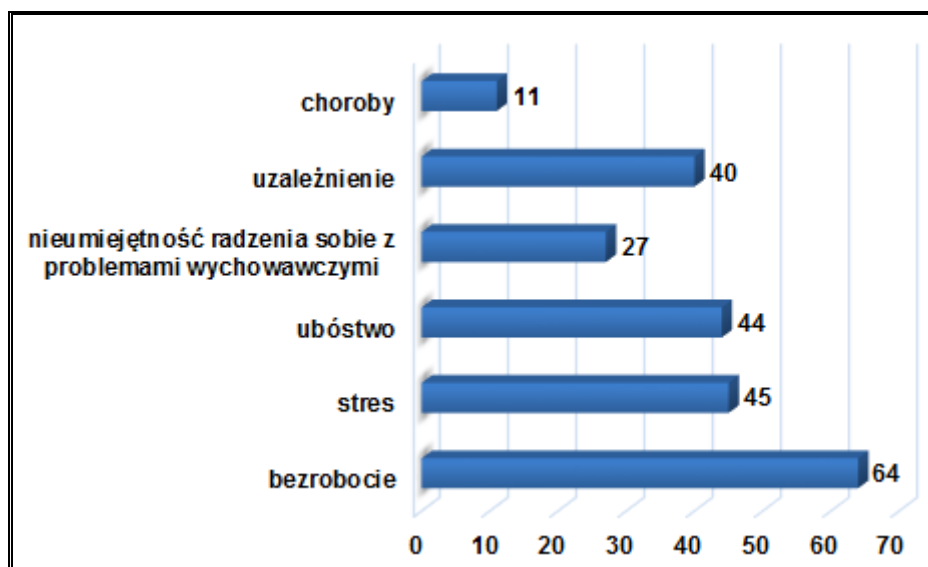
12. Czy na terenie Gminy dostępna jest jakaś forma pomocy dla osób uzależnionych?

13. Czy na terenie Gminy występuje zjawisko przemocy domowej?

14. Jakie są – według Państwa – przyczyny przemocy domowej?

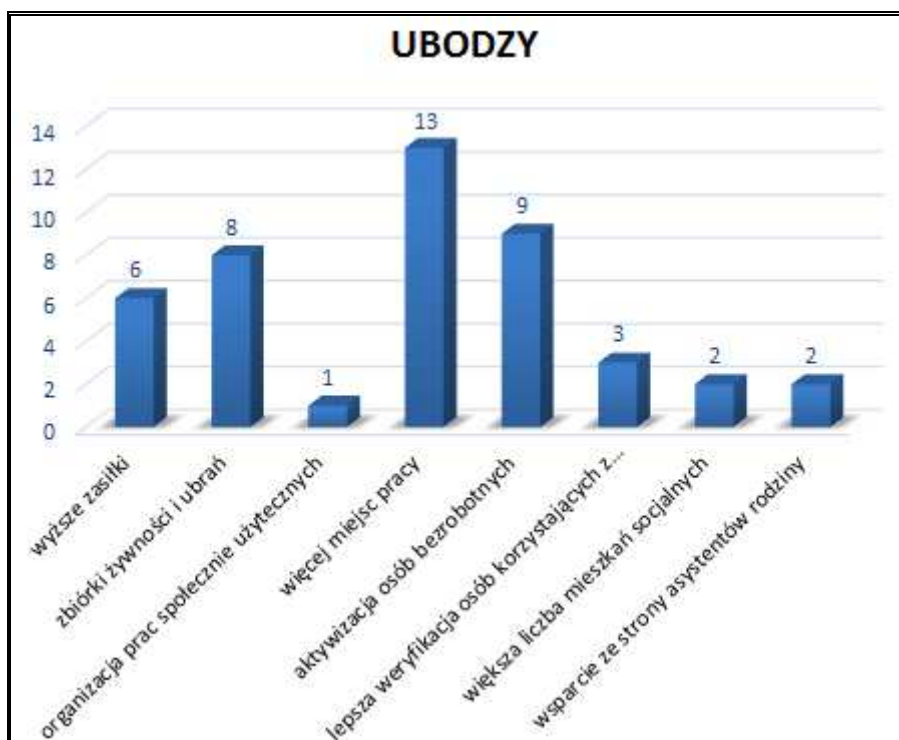

15. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzegacie Państwo najczęściej?

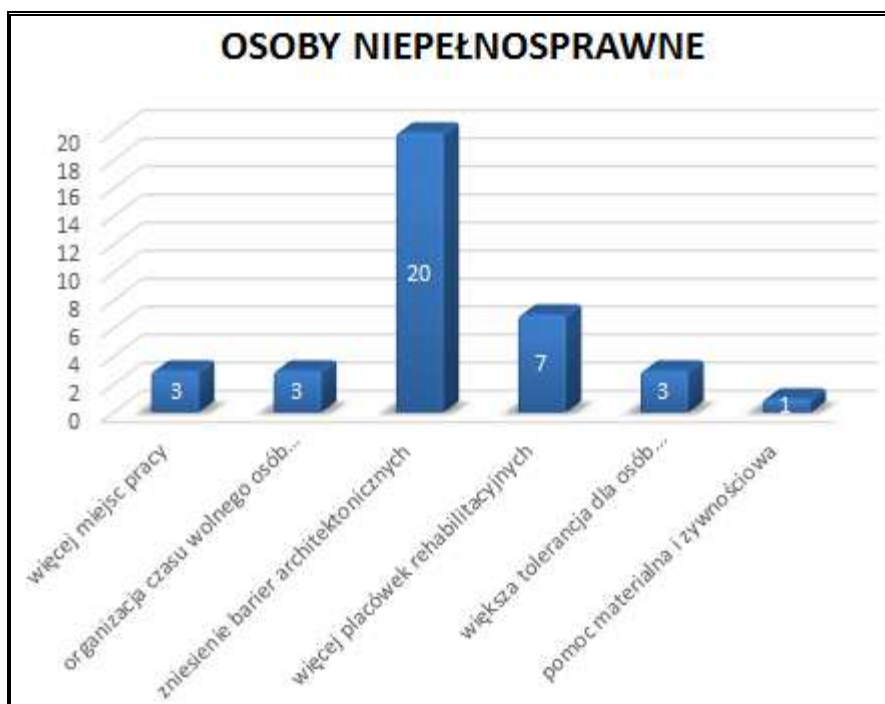

16. Co - Państwa zdaniem - należy zrobić, aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom na terenie Gminy w następujących obszarach:

a) działania w zakresie wsparcia ubogich:

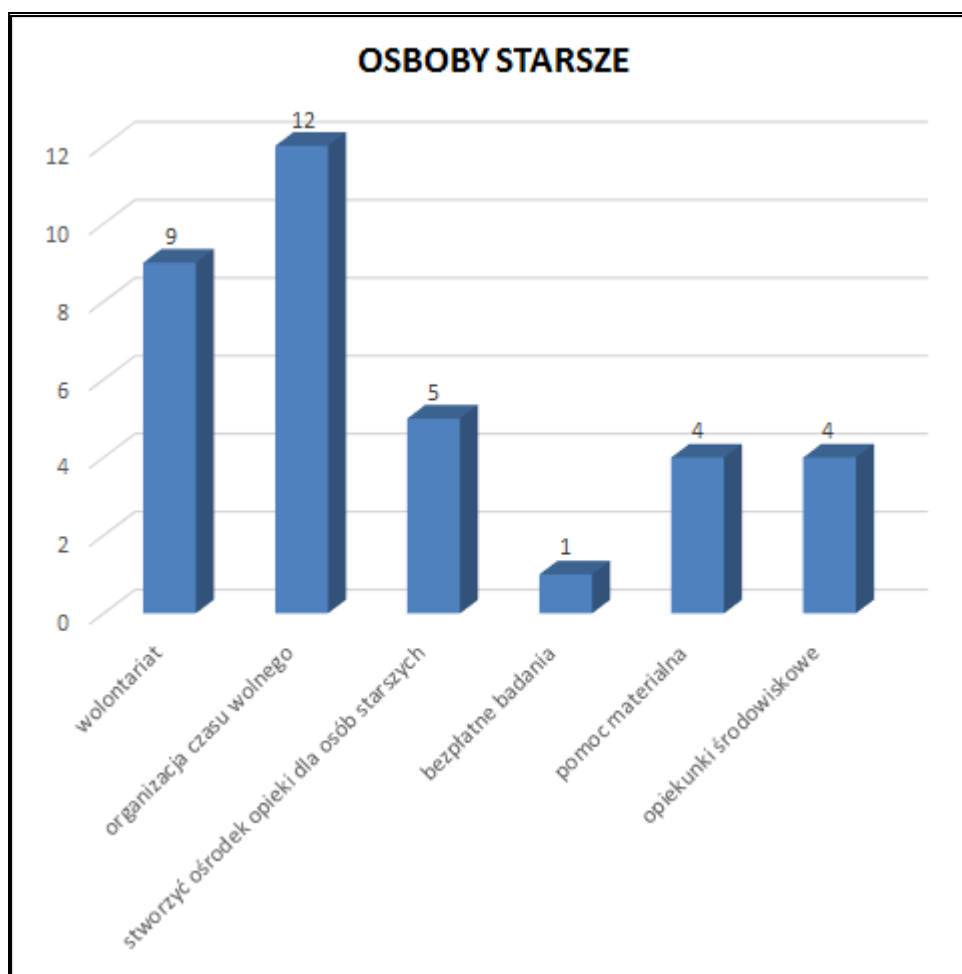
b) działania w zakresie poprawy sytuacji niepełnosprawnych:

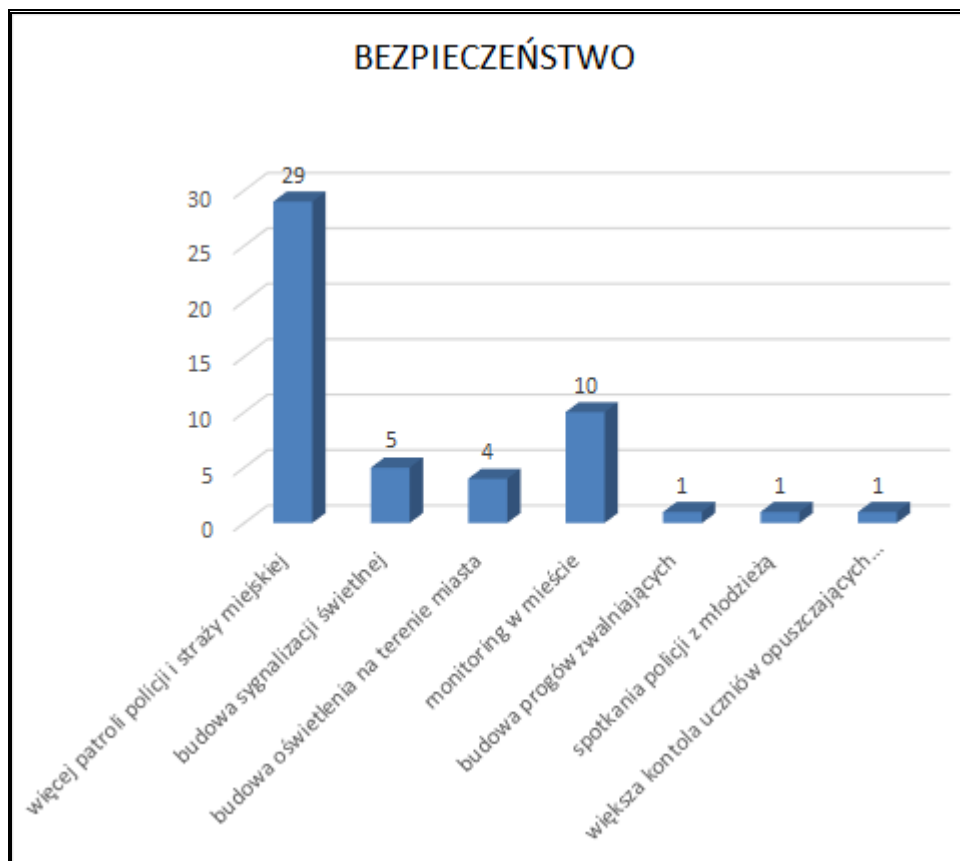
c) działania w zakresie poprawy dostępu do służby zdrowia:

d) działania na rzecz osób starszych:

e) działania w zakresie bezpieczeństwa:

f) inne:

